

NATIONAL ASSEMBLY OF SEYCHELLES

Tuesday 17th May 2016,

The Assembly met at 9 am

National Anthem

Moment of Reflection

Mr Speaker in the Chair

MR SPEAKER

Bonzour tou bann Manm Lasanble Nasyonal. Bonzour tou bann ki pe ekout nou dan lakour. Mon oule swet osi labyenveni bann marmay lekol ki dan *Gallery* ozordi avek nou. *And I would like to take this opportunity to also recognize the presence of a Kenyan delegation, from the Nairobi City County Council Assembly of Kenya. They are here on an attachment with our own National Assembly. Once again welcome to the National Assembly of Seychelles.*

Bon ozordi nou pou travay, nou travay pou deroul koumsa:-9er nou annan en sermantasyon pou nou fer, ki plizoumwen seremonyal, en nesesite. E apre nou pou komans nou travay 9.30, apre ki nou'n pran en *adjournment* lo apre sa *Oath of Allegiance*.

Yer mon ti ganny en let sorti kot Onorab David Pierre ki ti enform mwan ki anba Lartik 80 (1) B nou Konstitisyon, i ti pe *resign* koman en Manm Lasanble Nasyonal, osi byen neseserman koman *Leader* Lopozisyon. E mon ti aksepte son *resignation* e zis apre mon ti ganny en let ki'n enform mwan ki'n annan sanzman dan konpozisyon Komite Egzekitif, *PDM*, Parti ki Onorab Pierre ti reprezante e ki Ms Franchasca Monnaie i son nouvo dirizan:-e ki zot osi pe enform mwan ki *PDM* pe nomin Ms Franchasca Monnaie koman zot Manm Elekte lo baz proporsyonnel pou ranplas Mr David Pierre. E sa in ganny fer anba Lartik 81 (1) *H Roman* (1).

Lartik 84 (1) nou Konstitisyon, i egzize ki i annan en *Leader* Lopozisyon. Donk, alor nou pou fer 2 keksoz ozordi. Premyerman nou pou envit Ms Franchasca Monnaie pou vin fer son *Oath of Allegiance* e apre sa nou pou fer en eleksyon lo pos *Leader* Lopozisyon.

So, mon ti ava envit Ms Monnaie pou vin devan.

Parey i tradisyon nou ava debout ler Manm pe pran *Oath of Allegiance*.

-

MS FRANCHASCA MONNAIE

I Franchasca Karainn Maria Monnaie do swear that I will be faithful and bear true allegiance to the Constitution of the Republic of Seychelles, and that I will preserve, protect and defend the

(Applause)

MR SPEAKER

So, Ms Franchasca Monnaie i ofisyelman en Manm Lasanble Nasyonal. E parey mon'n dir antan ki Lartik 84 (1) nou Konstitisyon i egzize ki nou annan en *Leader* Lopoziyon, donk nou pou pran en vot lo *Leader* Lopoziyon.

Mon konnen ou le sel Manm Lopoziyon dan Lasanble Nasyonal e mon mazine nou ava servi menm format ki nou ti servi pou elekte ou predeserer, dan le sans ki ou neserman bezwen nomin ou lekor, segonn ou lekor e vot pour ou lekor.

Petet avek sa nou ava aklanm li koman *Leader* Lopoziyon.

(Applause)

MR SPEAKER

Ok, i reste mwan avan ki nou pran en *short break*, pour mwan felisit ou dan ou nouvo pos - en zenn madanm e ou'n osi etabli listwar par vin le premye madanm dan nou trwazyenm repiblik. Mon pa konn avan sa, me definitivman dan trwazyenm repiblik.

E mon konesans zistwar politik Sesel, mon pa krwar zanmen nou'n deza annan en madanm koman *Leader* Lopoziyon. So, dezormen kontan, pa kontan ou pou antre dan liv listwar Sesel koman premye madanm Lopoziyon.

Felitasyon. E mon swet ou bonn sans dan ou travay. E mon konn ou en pe e mon plis ki sir ou pou aprann vitman e ou pou fer ou travay dapre bann Lareg e Konstitisyon nou pei. Felitasyon.

Onorab Rose ou ti oule dir en mo?

HON MARIE-ANTOINETTE ROSE

Mersi Mr Speaker. Bonzour tou dimoun.

Mr Speaker, mon osi de lapar Parti Lepep, mon ti a kontan felisit Ms Monnaie dan son pos koman *Leader* Lopoziyon. Sa osi de lapar bann madanm dan Lasanble, aköz sa i efektifman ogmant nou poursantaz fanm dan Lasanble Nasyonal e sa dan li menm i fer nou tre fyer.

Mersi e felisitasyon.

MR SPEAKER

Ou pa ti a dezire dir en mo?

-

MS FRANCHASCA MONNAIE

Mersi Mr Speaker.

Mr Speaker, i vreman en loner pou mwan la ozordi. Mon fyer pou et sa premye fanm e pli zenn *Leader* Lopoziyon dan Lasanble Nasyonal nou trwazyenm repiblik. Mon devret en legzanp pou tou zenn e tou fanm dan Sesel. Mon mesaz i vreman senp, se ki toultan zot pa seye, zot pa pou zanmen konn zot kapabilite e kapasite. Pa les okenn parol, okenn aksyon negativ ki ganny fer kont, zot dekouraz zot. Reste for.

Mon rekonnet ki sa pozisyon i anmenn ek li bann gran responsabilite, me mon konviksyon e mon abilite pou permet mwan reisir. An plis, parey mon'n resevwar pandan sa 5an, mon konnen ki mon pou kontinyen ganny sipor mon fanmir, *PDM* e tou bann ki'n donn mwan sa kouraz. Si mon la aktyelman, se akoz zot.

Koman *Leader* Lopoziyon, parey Onorab Pierre oparavan mwan e lefe ki nou ki ti annan sa kouraz pou konteste sa eleksyon Lezislatif 2011, mon rekonnet ki sa responsabilite pou reprezant Lopoziyon i reste avek mwan, ziska nouvo eleksyon Lezislatif sa lannen. Mon pou travay lo en nivo matir dan la demokrasi an pratikan bann gran prensip, krwayans e valer demokratik.

Pou terminen avek lagras, fotespere dan sa pti moman letan ki mon pou la, mon pou kapab fer en bann kontribisyon ki dan benefis tou Seselwa e ki kapab anmenn en lenpak pozitiv san diskriminasyon pou servi sa Nasyon.

Mersi Mr Speaker.

-

MR SPEAKER

Mersi bokou. Avek sa nou ava *adjourn* ziska 9.30.

(BREAK)

MR SPEAKER

Bon, nou ava kontinyen avek *Order Paper* pou ozordi. E nou annan en Kestyon Dirzans pou Minis pou Lanvironnman Mr Michael Benstrong ki ek nou la bomaten e mon a envit Onorab Emmanuel Fideria pou demann son kestyon.

-

HON EMMANUEL FIDERIA

Mersi Mr Speaker.

Bonzour tou dimoun. Bonzour tou bann Onorab. Bonzour *Minister*.

Mr Speaker, swivan rankont ki fek fer avek bann pti Biznesmenn, eski Minis pou Lenvestisman, Devlopman Lantreprenarya avek Inovasyon Biznes, i kapab dir sa Lasanble, ki demars konkret ki son Minister in fer, pou trouv en landrwa permanan pou bann pti biznes ki pe vann lo trotwar?

Mersi Mr Speaker.

MINISTER MICHAEL BENSTRONG

Mr Speaker, Onorab, mon a dir zot en bonzour. Mon a remersi Onorab Fideria pour son kestyon.

Mr Speaker, avan ki mon pran sa kestyon direk, mon ti an vi fer en pti pe en avangou ki'n pase dan sa *Meeting* e aköz sa *Meeting* ti ganny organize.

Mr Speaker, nou ti organiz sa *Meeting* le 6 Me, ti en zour Vandredi kot nou ti rankontre en *small group* bann dimoun ki ti pe fer bann aktivite vann dan La Rue Bazar, dan enn de krwaze semen pre ek Lavil e menm dan *car park*.

Mr Speaker, mon Minister ti rekonnèt ki sa group ti pe fer en aktivite biznes, alors i ti enportan ki mon Minister, mon Minister ki annan sa portfolio *Entrepreneurship Development* pou zwenn ek zot e donn zot en pe gidans e ekout en pe zot bann konsern kot nou kapab bouze.

Mr Speaker, nou aktivite ti baze lo 2 letap. Nou ti annan solisyon kour term, apre pour nou travay lo en plan ki pou pli *long term*, ki sa i pou direkteman sa kestyon ki'n ganny demande bomaten.

I enportan Mr Speaker, ki nou konpran ki *license* sa bann dimoun, sa pti group ki ti pe fer aktivite dan Lavil, dan La Rue Bazar sirtou, ki kalite *license* zot deza annan. Sa group dimoun zot annan en *License Import/ Wholesale*. Ki sa *license* i permet zot fer, se zot kapab *import* keksoz, apre zot kapab osi vann *in bulk*.

Par egzanp, zot kapab *import* bann prodwi apre vann ek bann lezot dimoun ki swa zot dan aktivite ekonomi:- par egzanp bann *Hairdresser* oubyen zot kapab menm vann *to en retailer*, oubyen vann *to* bann *individual*.

Mr Speaker, avek devlopman teknolozi ozordi, nou vwar ki i annan bokou sa bann - sa group dimoun, zot servi bokou teknolozi inovasyon par egzanp:-*internet, social media*. E mon krwar mon *Statement* i tonm byen akoz ozordi Lazournen *ICT, Lazournen Information and Technology*. So, nou vwar nou bann *business* ki pe servi teknolozi pou zot kapab *improve* zot *business environment*.

Me retourn lo sa group, sa group ti pe vann parey nou'n dir lo semen, lo *pavement*, dan *car park* anba latant, lo latab e menm par ler deryer en pti *van* ki zot in ouver son *backdoor* e sa aktivite ki zot ti pe fer, i pa ti an kon-formasyon avek zot *License Importer/Wholesale*. Mon anvi fer resorti ankor sa aktivite ki zot ti pe fer, i pa ti legal, vizavi zot *license* ki zot ti pe fer.

E osi nou konnen dapre rikord *Licensing*, i annan pa zis sa pti group ki ti vin *Meeting*, ki apepre en kenzyenm zot, me i annan apepre en swasantenn zot, ki annan sa kalite *license*.

Ou kapab mazinen si nou les sa sityasyon deborde, nou pou vwar en Lavil Victoria avek bokou sa bann dimoun ki ti pe vann lo latab, anba latant e partou e i ti pou fer en dezord. Se sa ki nou bi zwenn sa group dimoun, se pou *identify* en landrwa tanporer e en landrwa permanan.

Mon anvi fer resorti osi zot *license* i pa permet zot pou zot vann parey nou dir, an *small quantities*:- par egzanp zot ti pe vann bann sirtou *garment* e zot ti pe vann 1 – ou ti kapab aste 1, 1 pyes, 2 pyes e 3 pyes e sa *license* i pa ti tro permet zot pou fer sa. Alors zot ti pe kas kondisyon anba zot *license* osi tou.

So, ti annan 2 keksoz ki zot ti pe fer ki pa ti legal:-lafason zot ti pe vann, i pa legal e zot *license* i pa permet zot fer sa aktivite ki zot ti pe fer.

Alors dan nou rankont Mr Speaker, nou ti diskite sa size:- i bon nou kree en group ki kapab ganny en *proper license* pour zot kapab kree bann *event*.

Mr Speaker, se sa rezon ki nou'n anmenn *SENPA* devan, akoz *SENPA* i deza annan en *license* ki i kapab *organize event*. E anba sa *license* zot kapab partisipe. Mon krwar nou tou nou konnen *SENPA* i organiz bann lafwar. I organiz bann Zournen, par egzanp:- Zournen *Valentine*, dan letan Nwel kot i envit bann vander, bann dimoun pou partisip dan bann lafwar.

Mr Speaker, mon anvi fer resorti la ki *SENPA* i pa son *mandate* pou fer promosyon sa tel aktivite. *SENPA* son *mandate* se fer promosyon bann prodiksyon lokal. Prodiksyon lokal i kapab bann prodiksyon ki nou bann artizan i fer, nou bann dimoun ki *perform* dan '*Cottage*'. Me solman akoz nou rekonnet sa aktivite, alors nou a an *short term*, nou ti pou servi *SENPA* pou organiz tel, tel aktivite pou nou kapab group sa bann dimoun. Be solman *in the longer term*, i enportan ki sa bann dimoun zot organiz zot lekor. Par egzanp, zot kapab form en Korperativ, zot kapab form en Lasosyasyon kot zot ava rod en *license* e prezan zot, zot ti kapab organiz zot *event* olye servi *SENPA*. Mon repete *SENPA* ti pou vin la *short term* an mezir nou Minister i travay ek zot pou nou organiz zot pli byen.

Mr Speaker, nou landrwa ki nou ti'n *identify* imedyatman i ti en landrwa ki *SENPA* ti deza pe servi pou organiz bann *event*. Sa i ti sa bout Zarden Zanfan ki vizavi *Maison Du Peuple*. E akoz sa demann ti irzan e nou ti pou servi sa landrwa pou nou komans li *at a short term*, ziska ler mon Minister nou kapab negosye avek bann lezot Departman Gouvernman par egzanp *MLUH*, pou nou kapab *identify* en landrwa en pti pe *more permanent*.

Nou annan deza enn de plas ki lo nou lalis. I annan plas ki sa group zot menm zot in propoze e par egzanp mon a mansyonnen, zot ti pe propoz dan *car park* kot La Rue Bazar ki nou apel sa *Car Park Taxi Pirat*. Zot in propoz *car park* par deryer *Taxi Stand*, akoz zot santi kot sa landrwa kot nou ti *identify* ti tro lwen ek Lavil:-tro lwen en sant Lavil.

Mr Speaker, sa bann landrwa ki zot ti'n vin avek, nou konn tre byen en bann landrwa ki servi piblikman, alors *public car park* avek tou sa demann landrwa pou *park* loto, i pa ti en landrwa *conducive* pou nou kapab fer tel, tel aktivite imedyatman. Me solman nou Minister an diskisyon nou'n *identify* lezot landrwa, be solman landrwa ki nou gannyen *so far*, i bann plas ki dan Zarden Zanfán. Par egzanp si mon a kapab mansyonnen, en plas ki vizavi *National Library*, ki en pti pe pli pre. Me solman i pa pre ek sant Lavil parey sa group ti pe demande.

So, vwala kot nou ete. Me solman nou ankor *still* an diskisyon avek sa group pou nou kapab an dyalog parey mon dir, organiz zot pli byen pou zot kapab fer tel aktivite:- travay pli pre avek *Licensing Authority* pou zot *complied* avek *Licensing Act*, akoz parey mon'n fer resorti sa *license* ki zot annan deza, zot pa kapab zot lo *individual* - konmsi lo lespri endividyalizm zot pa kapab al fer sa aktivite. Zot bezwen fer li koman en group.

Menm nou'n diskite posibilite ki zot kapab groupe, ganny en landrwa permanan anvil *apply* zot *Retail License*, e *operate like a 'retail'*, akoz i tre enportan nou *identify* ki *'retail'* pou ou fer en biznes *'Retail'*, ou bezwen annan en lokasyon permanan. Sa osi i bann opsyon ki nou'n met devan ki zot in tonm en pti pe dakor ki zot kapab travay an group - ganny en landrwa. Me solman zot bezwen realize ki *'rent* anvil i vin *at* en kou e sa i bann kou i zot ki bezwen *bear*.

Sa i en pti pe an gro Mr Speaker, nou diskisyon ki nou'n antreprann ziska ozordi. Parey mon'n dir, sa diskisyon i ankor *still* pe kontinyen ganny diskite.

Mr Speaker, mersi.

MR SPEAKER

Onorab Fideria.

-

HON EMMANUEL FIDERIA

Mersi Mr Speaker.

Mr Speaker, eski Minis i kapab dir sa Lasanble ouswa rekonnet ki sa bann dimoun lamazorite de zot, zot depan lo sa biznes pou zot soutenir zot fanmir:-e ki dele letan ou Minister pe pran pou kapab e fer sir ki sa bann dimoun i kapab ganny en landrwa permanan, pou zot kapab kontinyen ek zot aktivite.

Mersi.

MINISTER MICHAEL BENSTRONG

Mersi Mr Speaker.

Pou reponn sa kestyon mon pou repete, nou Minister in rekonnèt ki sa group zot pe *engage* dan en aktivite ekonomi. E parey ou'n fer resorti zot annan bann bezwen ki zot bezwen *meet*: - *par* egzanp i annan ki'n pran *loan*. I annan ki zot pe depans 100 pousan lo sa aktivite pour zot sonny zot fanmir e se sa rezon ki nou Minister in zwenn zot, pou kapab travay lo en solisyon. Parey mon'n dir solisyon i pou kour term ek *long term*.

Me solman en keksoz mon krwar i enportan nou ganny li kler. Sa mannyer zot ti pe fer, i pa ti byen dan 2 fason. Enn zot *license* pa permet zot fer li e dezyenman kot zot ti pe fer sa aktivite zot pa kapab fer li aköz i kont Lalwa. I kont Lalwa pour ou al vann lo en latab anba en laboutik, oubyen lo en *pavement* oubyen dan en *car park*.

Pou ou vann koman en *Retailer* ou bezwen en landrwa permanan e *Licensing* i annan son kriter ki letan i vin vizit ou kwa ki ou merit annan pou li kapab ganny en *Retail License*.

Dan en lot mo Mr Speaker, sa bann dimoun ti pe fer en aktivite '*retail*' me solman zot ti napa en *Retail License* e zot ti napa en kondisyon '*retail*'.

Mr Speaker, se sa ki mon Minister ti propoz en keksoz imedyat, apre kontinyen travay pou ganny en keksoz pli *long term*: - aköz imedyatman nou pa ti kapab ganny en solisyon *long term*. I pou pran en pe letan pou nou kapab organiz zot, group zot byen, pou zot pa an defo avek Lalwa – okenn Lalwa.

Mr Speaker, se sa rezon ki mon Minister nou pe servi *SENPA*, pou fer sa bann aktivite - *event*, *short term* aköz nou anvi sa bann dimoun kontinyen fer sa bann aktivite ekonomi, kontinyen fer zot bann aktivite biznes pou zot kapab ganny sa reveni, pou zot anmenn kot zot fanmir.

E se sa ki mon Minister in vin ek sa program *short term*. Me solman nou Minister i pa pou kapab fer sa *on a long term* aköz zot, zot bezwen zot menm group zot, al rod zot *proper license* pou zot kapab fer li. E zot kapab fer li anba en *event* ki zot ansanm koman en group ki zot kapab organize.

E par egzanp parey mon'n dir, Mr Speaker, ki dousman, dousman *SENPA* i ava sorti e nou Minister i ava kontinyen donn zot sa bann sipor teknik, donn zot bann sipor pli byen fer, pou zot kapab kontinyen ek zot aktivite.

E la nou pe koz zis anvil Mr Speaker, be nou plan i pa zis pe regard anvil. Nou pe osi travay lo ki mannyer nou kapab anmenn sa osi dan distrik. Par egzanp Mr Speaker, nou konnen i annan serten aktivite ki ganny fer dan distrik e Mr Speaker, sa en bann pwen ki'n fer resorti dan nou *short meeting*.

E sa bann aktivite, Mr Speaker, nou bezwen vwar lekel ki ti pe organize e ki mannyer nou kapab anmenn sa bann aktivite, pa zis dan Laval Victoria, be osi dan distrik.

Mr Speaker, parey mon dir sa group ki nou'n vwar anvil i pa se tou. I annan bokou plis ankor dimoun ki deza pe fer sa bann aktivite.

Mr Speaker, mon anvi fer resorti ankor, si nou pa ti antre pou kapab met, fer sa group vin en group pli *formal*, kan mannyer nou ti pou vwar Laval Mr Speaker, avek en santenn dimoun partou pe vann dan lanmen? I ti pou en dezord total e nou pa anvi sa keksoz arive dan Laval Victoria.

Mr Speaker, mersi.

-
-

MR SPEAKER

Onorab De Commarmond.

HON CHARLES DE COMMARMOND

Mersi Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker.

Bonzour Minis, bonzour tou dimoun e tou bann dimoun ki isi prezan dan nou Lasanble ozordi.

Mr Speaker, dizon mon en pansyoner, mon plant 2 pti legim e mon frer i annan en propriyete dizon lo *PIE* ouswa anvil, La Rue Bazar parey nou pe dir:-e prezan mwan mon annan mon 2 pti legim, mon vini - mon frer i les mwan vin vann lo son propriyete, kote e akoz ki Gouvernman Parti Lepep atraver Minister ki devan nou la, i fer li difisil pou mwan e fer mwan fristre pou mwan vann mon pti zafer la:- Ki alor Minister pe fer pou fasilite mwan, pour ki napa konplikasyon akoz mon vann en pti pe letan dan lazournen, detrwa zour dan lasemenn. Ki vizyon Gouvernman aktyel atraver Minister pe vwar pou fasilite mwan pou fer mwan pa konplike avek tou sa bann zafer la.

Mersi bokou, Mr Speaker.

MINISTER MICHAEL BENSTRONG

Mr Speaker, mon a remersi sa kekyon ki Onorab De Commarmond in met devan nou. Mon anvil fer resorti pou ou vann legim, ou pa bezwen en *license*. So, *Licensing* pa pou antre dan zwa letan ou pe vann ou legim.

Me mon krwar sa kekyon i viz lo landrwa kot ou pe fer sa aktivite. Letan ou pe fer sa aktivite ki konsern avek direktman en *item* ki en dimoun pe al *consume* –pe al *consommer*, i enportan ki nou rekonnèt ki la kot *Public Health* i pou antre. E par ler sa bann dimoun ki fer sa aktivite zot pa an konformite avek bann standar ki *Public Health* i mete. E mon pa kapab koz lo *behalf of Public Health* me solman nou osi nou'n vwar. Par egzanp letan ti annan en tel aktivite lo Providence *Industrial Estate* kot ti annan en msye ki ti pe vann dan larantre koman ou antre e i ti met en latab an deor en laboutik. Si i ti ganny permisyon ek sa laboutik mon pa pou kapab dir – mon pa konnen, e i ti pe fer en aktivite vann legim. E avek presyon ki Lotorite Lendistri ti pe gannyen, nou ti bezwen fer sa dimoun arete. E sa presyon, sa direktiv ti sorti kot bann Lotorite konsernen akoz zot pa ti vwar sa i anliny avek *Food Safety*.

E nou Minister dan son travay nou rekonnèt i annan diferan aktivite ki tous sa bann Lotorite. I kapab Lotorite Lanvironman, i kapab Lotorite *Health*, i kapab Lotorite Transpor e nou Minister i touzour antre an dyalog, pou minimiz pou sa bann dimoun pa

kas sa bann lalwa oubyen propoz bann nouvo teknolozi pou sa dimoun kapab kontinyen fer sa aktivite san kree en *breach* of sa bann standar. E osi an dyalog edik sa bann dimoun ki pe fer sa bann aktivite.

Alors i pa toultan tonm dan faver sa dimoun. Me solman anmenn teknolozi par ler nou remarke i diminyen sa risk ki en dimoun, sirtou letan mon pran sa kestyon nou pe koz lo legim. I minimiz risk ki en dimoun i kapab ganny son prodwi ganny kontaminen.

Par egzanp *Industrial Estate* kot sa aktivite ti pe arive, i ti annan o-bor en dimoun ki ti pe fer bann aktivite 'pestisid' osi tou.

So, se sa rezon ki par ler letan ou sey balans aktivite, sirtou lo *Industrial Estate*, i pa toultan fasil ou kapab *allow* en dimoun vann an deor. Pou vann anndan dan en laboutik, sa napa problem sa. Me pou vann deor lo *pavement* i toultan anmenn en risk pou en dimoun fer tel aktivite lo *Industrial Estate*.

Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Onorab Arnephy.

-

HON BERNARD ARNEPHY

Mersi Mr Speaker. Bonzour tou dimoun. Bonzour Minis.

Mr Speaker an vi ki portfolio Minister, se pou fasilite aktivite sa bann pti dimoun ki pe debourye, eski Minister i pe *liaise* en pti pe avek *Licensing* pou vwar ki mannyer nou kapab pli byen senplifye sa bann prosedir *License*, pou donn sa bann dimoun plis loportinite pou *operate*:e an dezyenmman eski Minis i kapab dir nou, vi ki pour lemoman as en mezir tanporer zot pe met sa bann pti dimoun anba *parasol SENPA* pou zot kapab *operate*, eski sa pa pou an konfli avek rol *SENPA* ki sipoze pe promot bann prodwi lokal tandis ki sa bann dimoun zot pe vann sa bann prodwi ki plito enporte?

Mersi Mr Speaker.

MINISTER MICHAEL BENSTRONG

Mr Speaker, e mon a remerci Onorab pou sa kestyon e remark. E sa en pti pe *link* avek kestyon siplemanter ki Onorab Fideria in fer resorti.

Nou Minister in rekonnet sa aktivite ki sa group dimoun ti pe fer e zot ti pe an difikilte avek Lotorite *Licensing* e nou ti rekonnet ki sa bann dimoun zot ti pe *rely* lo sa sours *income* zot ti pe gannyen *from* sa aktivite pou zot parey mon'n dir, pey zot *loan* e anmenn larzan dan lakour pou sonny zot fanmir.

E *Licensing* i *on board* dan nou group. E dan nou bann diskisyon nou'n toultan fer sir ki en Zofisye *Licensing* i prezan pou kapab donn bann *advice* e gid sa bann dimoun pli byen. Kot nou kapab negosye ek *Licensing* pou fleksib en pti pe, nou'n fer li. Me solman *Licensing* osi i annan en rol ki i osi i bezwen zwe. E nou fleksib dan en serten distans. Nou pa kapab bliye ki *Licensing* osi i la pou *enforce* son bann Lalwa.

Me pou retourn lo sa kestyon *SENPA*, mon fer resorti ankor, wi *SENPA* i pa son *mandate* :- i pa son manda pou li fer promosyon sa aktivite akoz sa bann keksoz ki pe ganny vann, sa bann prodwi ki pe ganny vann i plito bann prodwi ki enporte. Parey mon'n fer resorti, i plito bann prodwi *garment* -se sa ki nou'n vwar bann lenz, se sa ki nou vwar pli souvan anba bann latant. E *SENPA* mon 100 poursan dakor, i pa la pour li promot, enportasyon lenz.

Me solman mon Minister, nou'n rekonnet ki sa bezwen fodre i ganny pran deswit e se sa ki mon'n demann *SENPA* pou dan imedyat, organiz en *event* ki kapab regroup sa bann dimoun, ki sa bann dimoun pa al asize dan lakour. Parske zot bezwen en *license* pou zot kapab vann an detay. E sel fason pou zot kapab fer li imedyatman, se anba sa *license* *SENPA* pou li kapab organiz bann *event*.

Me solman dan en term pli long, zot bezwen zot reorganiz zot e *SENPA* i bezwen retir li dan sa aktivite. E se sa ki vi wi, nou pe abes en pti pe manda *SENPA*. Me solman nou pa kapab fer li lo en *long term*, akoz osi *SENPA* napa resours pou li fer sa tel aktivite. I pa dan son program, i pa dan son plan. E tou sa bann aktivite si i annan okenn kou sa bann partisipan, i bezwen *meet* sa kou. E sa dan nou diskisyon zot in dakor pou fer sa. Me solman parey mon dir tousala i lo en kour term ki mon ti a swete ki nou ti a kontinyen sa dyalog, ki zot sa group dimoun zot ti a kapab pli organiz zot lo zot menm e siport nou Minister e non pa siport *SENPA*.

Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Onorab Ghislain.

-

HON CHANTAL GHISLAIN

Mersi Mr Speaker.

Mr Speaker, eski Minis i kapab konfirm ek sa Lasanble, si sa dernyen *move* son Minister pou retir sa bann dimoun ki ti pe vann zot bann prodwi lo trotwar, i vreman an rezon ki presyon avek Gouvernman ou Minister, ouswa ti en presyon sorti kot bann boutikye, ki sa bann dimoun ti pe vann devan zot laboutik, menm si trotwar i pou Gouvernman me solman i propriyete sa bann magazen.

Mersi.

MINISTER MICHAEL BENSTRONG

Mersi Mr Speaker. Mersi Onorab.

Mon anv fer resorti, mon anv fer resorti tre kler. I pa mon Minister ki pe retir sa bann dimoun. Sa bann dimoun i pa an konformite avek Lalwa *Licensing* e alor *Licensing* in vwar li sa bezwen pour li kapab met en pe lord dan sa bann aktivite ki ti pe ganny arive. Mon a fer resorti ankor anba *Licensing* sa group dimoun zot napa en *License* pou zot fer sa tel aktivite. Sa i enn.

Sa bann dimoun zot ti kapab vwar zot perdi zot *license* konpletman akoz zot *license* se zis *Import/Wholesale*. Zot napa *License Retail*, enn.

Dezyenmman dapre *Licensing*, pou ou kapab vann dan sa fason, ou bezwen annan en *License Retail* e si ou annan en *License Retail* ou bezwen annan en lokasyon. Sa bann dimoun ti napa en lokasyon. Letan ou pran en latab ou met lo en *pavement* oubyen anba en laboutik ou pe vann, sa i pa en lokasyon. E dapre *Licensing* se sa rezon ki zot ti bezwen monte e komans retir sa bann dimoun.

Licensing i *flexible* dan bann lokasyon mon krwar nou tou nou konnen:-par egzanp dan bann letan Nwel nou vwar bokou bann aktivite ki debord en pti pe e *Licensing* i fleksib dan sa letan koumsa - dan sa *festive season*. Me solman nou pa kapab pran li depi le premye Zanvye ziska le 31 Desanm.

E mon fer resorti ankor, mon Minister in rekonnèt bezwen finansman sa bann dimoun e se sa ki nou'n antre pour nou kapab gid sa group dimoun pou nou fer li byen. E parey mon'n dir dan nou diskisyon, dan nou groupman i annan tou sa bann Minister, devan mon Gouvernman *on board*, pour nou kapab travay ansanm, pour nou kapab gid sa bann dimoun.

E parey mon pou refer resorti ankor, pou vann lo en *pavement* menm si sa *pavement* i pou Gouvernman, pou vann dan en *car park* menm si sa *car park* i pou Gouvernman, i bezwen ganny en lokasyon defini pou sa bann dimoun kapab fer aktivite. E en lokasyon pa kapab lo en *pavement* akoz *pavement* i ganny fer pou pyeton. I pa kapab ganny fer lo en *car park*, akoz *car park* i ganny fer pou loto *park*. I en *public car park*. E zot pa kapab fer li anba en laboutik akoz sa boutikye i pou konplet.

E pou fer resorti, wi nou'n resevwar konplent *from* bann boutikye, ki pe dir ki zot lavant pe ganny afekte akoz sa bann dimoun pe bar larantre zot bann kliyan.

So, i ti annan en pti pe konfli la, ki nou ti pe anpese ki sa i ganny deborde. Parske bann boutikye ti pe menase ki zot osi zot a pran zot bann latab, zot a met devan lo *pavement*. E nou kapab mazine, ki sa Victoria nou ti pou vwar, ki sa La Rue Bazar ki nou ti pou vwar ki tou dimoun i an deor laboutik e non pa anndan en laboutik –tousala pe sey vann avek piblik.

Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Ok, zis pou gidans, mon krwar nou pe al dan bokou repetisyon. Minis ou'n santi ou'n deza reponn en kestyon, ou zis *refer the Member to the answer given earlier on*. Pa nesese ou repet larepons ankor *akoz time is of essence*, nou annan nou bann *Bills* devan nou.

Nou ava pran ankor en kestyon. Onorab Rose.

HON MARIE-ANTOINETTE ROSE

Mersi Mr Speaker. Bonzour tou dimoun. Bonzour Minis.

Mr Speaker, eski Minis i kapab dir nou etandonnen ki problem set en Lalwa *Licensing*. En kantite Lalwa *Licensing* i pa bezwen pas devan Lasanble, i senpleman en regilasyon. Kan ki Gouvernman pou deside enn fwa pou tou fer ki en *Retail License* ou pa bezwen en landrwa, akoz ozordi biznes in sanze. En kantite dimoun i fer biznes *online*, ki pa bezwen en lokasyon *fix*. Alors kan ki Gouvernman pou deside donn en *Retail License*, san ki ou bezwen annan en landrwa *fix* e ki sa i a larg lanmen sa bann pti dimoun:-e kan ki Gouvernman pou deside annan en landrwa permanan pou sa bann dimoun enn fwa pour tou, annan en landrwa ki konvenab, ki an a-kor avek Lalwa e ki permanan pou zot kapab *operate*.

Mersi Mr Speaker.

MINISTER MICHAEL BENSTRONG

Mersi Mr Speaker.

Onorab Rose ou premye par kestyon i plito en kestyon Polisi *Ministry of Finance* sirtou lo son kestyon *Trade:-Finance Trade and Blue Economy*. Zot osi zot dan nou group, dan diskisyon. E mon panse ki par egzanp pou vann lo *social media ek internet* sa i deza pe arive, deza. Me solman pou fer li vin en *proper* - dan son *legal framework* mon panse sa Minister byento i ankor pe reflesir lo la. E byento i a vin lo son *proposal*.

E lo ou dezyenm par, kan eske nou pou ganny en landrwa permanan? Parey mon dir mon ankor *still* an diskisyon avek Minister pou Later. E i annan en pe bout ki nou pe *meet* devan. Par egzanp mon fer resorti, devan *National Library* ki vin en pe pli pre ek Lavil. I annan osi en bout lo *Freedom Square*. Sa nou ankor pe negosye avek *Ministry of Land Use*, avek *NSC* akoz *Freedom Square* i ganny manage par *NSC*.

Me solman sa group zot pe ensiste ki zot ganny en plas dan sant Lavil, ki pou lemoman dan sant Lavil nou napa landrwa. Pour lemoman nou pa ankor *identify* en landrwa. Me solman nou santi ki dan en lespas 3 mwan koumsa, nou pou kapab *identify* en landrwa en pe pli pre ek Lavil, ki nou kapab zwenn sa group pou tonm an a-kor. Akoz nou bezwen negosye. Zot oule dan sant, nou, nou bezwen met zot en pti pe an deor.

So, nou a negosye sa bout kot zot satisfè ki zot pou kapab anmenn zot bann kliyan kot zot e nou osi nou konfortab ki sa landrwa zot kapab devlop li e fer li dan en fason ki zot kapab fer bann pti striktir ki pa lour:-bann striktir ki zot kapab kit zot marsandiz *overnight*.

So, ti pou en keksoz pli organize e se sa nou bi. E nou santi ki dan 3 mwan a 6 mwan nou kapab, *an advisor*.

Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Onorab Bresson.

HON GALEN BRESSON

Mersi Mr Speaker. Bonzour tou dimoun. Bonzour Mr Speaker.

Mr Speaker. Minis in pas en pti pe atraver parkour ki pe pase la ek ankor bann pti *hawkers*, mon apel zot bann *hawkers*, ki vin lo *street corners*:- me mwan mon pe mazin sa zabitan Bel Ombre ki'n *call mwan* lo sa sityasyon. Sa bann dimoun, sa lanpayaz *Licensing*, mon krwar i en pti pe tro bokou Minister, onnetman. Mon krwar en keksoz pli senp parey Onorab Rose pe dir i sipoze *the right thing*.

(Intervention)

HON GALEN BRESSON

Minis, mon pa ankor tann en konkret la avek ou bomaten konkretman, si zot pe fer sa ki nou apel en *Hawkers Centre*, kot sa bann dimoun i vin parey en bazar, kot zot pa vann tou le zour, zot vini zot pey en larzan, zot vini zot vann apre zot sorti. Eski sa i dan ou plan ouswa i pa dan plan ditou?

Mersi Mr Speaker.

-

-

MINISTER MICHAEL BENSTRONG

Mr Speaker, mersi pou sa kekyon Onorab Bresson. Ankor letan nou'n *identify* en landrwa ki i pou vin en landrwa pli permanan. La nou kapab dir parey ou'n fer resorti, i pou vin *like a centre* ki sa bann groupman, sa bann dimoun ki pe fer sa aktivite, zot pou group lo zot menm pou zot kapab organiz zot e nou Gouvernman nou ava ed zot pou par egzanp, finans enn de bann striktir:-par egzanp anmenn en fasilite *toilet* – fer en striktir en pti pe parey mon dir '*light*' kot zot kapab dir tou dimoun, tou dimoun pou konnen tel zour lafwar i ouver *from* tel ler *to* tel ler. I pou pli byen ganny organize. Me solman i enportan ki ek *timeframe* pou mwan mete la ozordi, i pa posib, parske mon pa ankor ganny konkretman sa landrwa presiz pou mwan kapab dir, 'Vwala kote nou pe al fer,' pou nou kapab fer en program, fer li en landrwa en pe pli permanan.

Me solman wi, i dan nou plan pou fer en *centre* kot tou sa bann dimoun i kapab group zot pou zot fer sa aktivite 2 fwa, 3 fwa or 4 fwa par semenn. Sa i pou tou depan lo zot sa group, pour zot organize.

Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Onorab Houareau.

HON HERBERT HOUAREAU

Mersi Mr Speaker.

Mr Speaker, an vi larepons Minis, mon ti a kontan en leklersisman avek Minis, akòz letan nou ariv lo La Rue Bazar, i tonm dan St Louis, nou vwar ki annan marsan ozordi ki annan *License Retail* pou *operate* son laboutik e i pa annan drwa vann devan son laboutik osi:-e ki ou Minister pe fer pou met lipye ater pou lager pou bann pti biznes for, avek *Licensing* ki *issue license* e letan dimoun i pratike menm lo Por - nou annan en problem osi avek bann pti biznes samousa ki dimoun pe fer, nou annan en problem osi avek bann lezot pti keksoz biznes senp ki dimoun pe fer, ki *license* i ganny *issue* e apre nou vwar ki *Licensing* i akont en zistwar, Departman Transpor i fer sa ki i oule...

(Intervention)

HON HERBERT HOUAREAU

Ki Minister pe fer pou kontrol sa sityasyon e a-pir sa bann pti biznes?

Mersi.

MINISTER MICHAEL BENSTRONG

Mersi Mr Speaker. Ankor sa kestyon i en kestyon *Licensing*, i pa tonm anba mon Minister. Me solman si mon kapab fer en komanter, akòz parey mon dir nou travay pre avek *Licensing*.

Mon konpran ki *Licensing* sa i en louvraz ki zot pe fer tou le zour, pou fer bann dimoun ki annan *license Retail* pou *comply* avek zot *license*. I kapab ozordi ou'n dir en dimoun tir son bann keksoz ki in met deor met anndan, koman ou vir ou ledò, sa dimoun i refer ankor e ou bezwen repas ankor kot sa dimoun. E mon krwar *Licensing* i pe met, parey mon'n dir, i pe met son lipye ater. I pe travay pou fer sir ki tou bann dimoun, bann dimoun ki annan *License Retail*, pou zot *comply* avek zot '*Retail*.'

E nou vwar sa i pa zis dan lavil, me en pti pe partou, menm *Providence Industrial Estate*

nou pe vwar sa. E la Lotorite ki *manage Industrial Estate* i osi i pe fer menm louvraz ki *Licensing* pe fer dan Laval. Se detanzantan al kot sa bann dimoun, fer retir zot bann keksoz ki in met lo *pavement* pou remet anndan dapre zot *license* ki'n donn zot.

Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Bon, nou'n ariv a lafen *Question Time* kot sa Kestyon Irzans. Mon a remersye Minis e ekskiz li parmi nou.

THE MINISTER WAS EXCUSED FROM THE HOUSE

MR SPEAKER

Lot *item* lo nou azanda se en *Bill*. Nou ava envit Minis Morgan.

Nou ava fer le nesese pou Minis antre.

Me avan sa nou annan nou 2 *First Reading*. *Clerk* pou fer sa 2 *First Reading*.

-

MADAM DEPUTY CLERK

This Act may be cited as a Penal Code (Amendment) Act, 2016.

This Act may be cited as a Penal Code (Amendment) No. 2 Act, 2016.

MR SPEAKER

Mon krwar zot ava rapel ki mon ti deza fer en *First Reading* pou sa 2 Amanman be zot ti'n *fuse* dan en Amanman e nou ti *rule* ki i pa pou posib pou Gouvernman prezant sa 2 Amanman dan en *Bill* e vwala rezon akoz in kaz an de. E ki fer teknikman nou'n deza fer *First Reading* pou sa 2 Amanman. Pou nou kapab fer sa *Second Reading* lo sa Dekriminalizasyon bann pratik ki pa natirel, i pou nesese ki nou pou sot sa *7 days requirement* e la mon ava demann en Mosyon pou sa.

HON MARIE-ANTOINETTE ROSE

Mr Speaker, mon bezwen *withdraw the 1st Bill*.

MR SPEAKER

Yes, teknikman i pa ankòr ariv dan 'second sa, i ti zis en *First Reading*. But teknikman *the 2nd Bill* in mor. *You can proceed anba Lartik..., the relevant Standing Order to withdraw. I think it is 72.*

HON MARIE-ANTOINETTE ROSE

Mr Speaker, anba *Order 72* mon ti a kontan *withdraw the Penal Code (Amendment) Bill, 2016*.

Mersi.

MR SPEAKER

All right. So, mon a ganny mwan en Mosyon pour nou jump the 7 days requirement.

HON MARIE-ANTOINETTE ROSE

Mr Speaker, anba *Order 91 (1)* mon ti a kontan ki nou sot *the 7 days requirement* ki bezwen pour nou fer *Second Reading*.

Mersi.

MR SPEAKER

Ok, mon ti a ganny mwan en formal Motion for Second Reading?

HON MARIE-ANTOINETTE ROSE

Mr Speaker, anba *Order 64 (2)* mon move ki nou lir *the Penal Code (Amendment) No. 2 Bill, 2016* en Dezyenm Fwa.

Mersi.

MR SPEAKER

Okenn ki segonde?

-

HON CHARLES DE COMMARMOND

Segonde, Mr Speaker.

MR SPEAKER

Bon, mon ava envit Minis pou entrodwir son *Bill*.

Minister.

-

MINISTER JOEL MORGAN

Mr Speaker, Manm Onorab Lasanble Nasyonal, tou manm piblik ki pe ekoute dan Galeri oubyen atraver Radyo ek Televizyon, mon swet zot tou bonzour.

Mr Speaker, o non Gouvernman, mon pe prezant sa Prozedlwa ki pe demann Lasanble Nasyonal pou amann *Code Penal* a retir paragaf (A) ek (C) dan Seksyon 151 sa *Code* anliny avek prepozisyon fer par Prezidan James Michel, dan son dernyen Ladres Leta Lanasyon pli boner sa lannen.

Sa Prozedlwa pe propoze pou dekrimaliz *Sodomy* ki asosye avek, me pa restrikte avek Omoseksyalite.

Mr Speaker, Gouvernman pe propoz sa lamannman dan Seksyon 151 *Code Penal* pou 2 rezon prensipal.

Premyerman, sa 2 paragaf Seksyon 151 *Code Penal* i an konfli avek provizyon nou Konstitisyon lo size Drwa Imen. Lartik 27 ki trouve dan trwazyenm Sapit nou Konstitisyon ki annan pou Tit:-*Seychelles Charter on Fundamental Human Rights and Freedoms*, i garanti tou sitwayen san distenksyon legalite devan Lalwa.

Paragaf (A) ek (C) dan Seksyon 151 *Code Penal*, i entrodwir diskriminasyon kont bann sitwayen ki annan serten preferans seksyel. Pour sa rezon sa provizyon *Code Penal*, i kont lespri e let nou Konstitisyon.

Dezyenmman, Mr Speaker, sa 2 paragaf dan Seksyon 151 *Code Penal*, i kont serten lobligasyon enternasyonal ki Sesel i annan. Nou'n siny plizyer Konvansyon e Protokol ki protez e defann bann drwa imen. Pli boner sa lannen, Sesel ti prezant son rapor lo Drwa Imen devan bann lezot Manm Nasyon Ini pandan nou dezyenm *Universal Period* ek *Review* oubyen *UPR*. A lafen sa legzersis bokou lezot pei ti ankouraz nou pou retir provizyon ki konteni dan paragaf (A) ek (C) dan Seksyon 151 nou *Code Penal* lo baz ki i fer diskriminasyon kont serten sitwayen. Nou ti aksepte sa bann rekomandasyon ki vedir ki nou ti pran langazman pou fer propozisyon pou amann *Code Penal*.

Mr Speaker, atraver sa propozisyon pou amann *Code Penal*, nou pe onor nou Konstitisyon e nou langazman anver kominote enternasyonal. Nou pe senpleman ofer serten nou bann sitwayen zot drwa ki ganny garanti anba nou Konstitisyon.

Sa Prozedlwa in ariv dan Lasanble Nasyonal apre en deba Nasyonal tre ris lo sa size lamannman 151 *Code Penal*. Bann medya lamas parey Televizyon, Radyo ek Lapres, me osi medya sosyal in zwe en rol enportan dan sa deba par permet plizyer pwennvi. Lasanble Nasyonal in osi aktiv dan sa deba, Mr Speaker, atraver en seri *Meeting* piblik ki i ti'n organize.

Sa deba Nasyonal in demontre karakter demokratik nou sosyete, aköz plizyer lopinyon in ganny eksprimen dan en lespri latolerans.

Mr Speaker, atraver deba Nasyonal lo sa size, nou'n kapab distenge 4 lopinyon. I annan serten ki'n eksprim lafreyer ki sa lamannman dan *Code Penal* i anmenn dekadans moral e detrir lafanmir. En lot group ki'n pran en pozisyon Relizye in anmenn largiman ki *Sodomy* pa devret pe ganny decriminalize, aköz i en pese. En trwazyenm group in eksprim sipor pou sa lamannman lo baz drwa imen. Tandis ki en katriyenm group in akey sa lamannman pou bann rezon personnel.

Mr Speaker, mon oule fer resorti ki tou bann lopinyon ki'n ganny eksprimen i lezitim, aköz laliberte lekspresyon i en drwa imen fondamantal zis parey drwa sak sitwayen pou annan legalite devan Lalwa. Tou Drwa Imen i enterdepandan e ranforsi kanmarad.

Sepandan mon oule a-port serten leklersisman, pou reasir lopinyon piblik. Pou sa bann ki'n eksprim konsern ki sa lamannman i riske anmenn dekadans moral e detri Lenstitisyon Lafanmir, mon oule reasir zot ki sa pa pou leka, pou plizyer rezon.

Premyerman, menm largiman konsernan nou Konstitisyon e lobligasyon enternasyonal ki Prezidan Michel in servi pou propoz lamannman dan Seksyon 151 *Code Penal*, i osi valab pou prezerv Lenstitisyon Lafanmir. Lartik 32 nou Konstitisyon ki koz lo proteksyon lafanmir, i dir ki Leta i pran langazman pou promot lafanmir legalman, ekonomikman e sosyalman.

Lartik 23 *International Convention on Civil and Political Rights* ki Sesel in sinyen, i rekonnet lafanmir koman striktir natirel e fondamantal lasosyete. Sa i vedit ki letan nou pe defann e promot lafanmir, nou pe onor nou Konstitisyon e respekte nou bann langazman enternasyonal.

Dezyenmman, Mr Speaker, Lartik 32 (2) nou Konstitisyon, e nou *Civil Status Act* i tou le de enterdi maryaz ant 2 dimoun menm sex.

Trwazyenmman, anba Seksyon 137 *Code Penal*, nenport aksyon endesan an piblik oubyen ki ganny fer avek bi ofans ouswa ensilte en lot dimoun, i reste en krim.

Mr Speaker, pou sa lot group ki'n fer resorti ki *Sodomy* i en pese, mon oule osi reasir zot, par dir ki letan en konportman i ganny decriminalize, sa pa vedit ki sa konportman nepli en pese. Kwa ki en pese, pa ganny determinen par Gouvernman me par Larelizyon. Sak endividi i bezwen swiv son konsyans lo sa size.

Mr Speaker, mon'n ariv a lafen mon prezantasyon lo nesesite pou fer lamannman dan Seksyon 151 nou *Code Penal*. Mon demann tou Manm Onorab pou siport e vot an faver sa lamannman.

Mersi.

MR SPEAKER

Bon, deba i ouver, okenn entervenman?

Onorab Ghislain?

HON CHANTAL GHISLAIN

Mersi Mr Speaker.

Mr Speaker, mon pe pran laparol ozordi lo sa *Bill*, menm si mon konnen mon riske ganny griye par en serten pti group negativ dan nou pei. Me parey sa dikton Angle i dir: *-if we don't stand for something, we will fall for anything.*

Mon en fanm ki'n ganny elve e ganny antrennen pou krwar dan koz pou sa ki byen, koz pou sa ki bon e koz pou sa ki osi enportan ki arive. Dan lavi la, i enportan pou non selman annan en lespri me en *backbone* osi. E koman en Politisyen parfwa ouswa les mon a dir plizyer fwa, ou bezwen anval pilil anmer, ou menm anval koulev par lake, zis akoz ou'n sermante pou debout pou defann tou dimoun menm si i *lesbian, gay, bisexual* ouswa menm in decide sanz san sex.

Nou bezwen lager pou egalite tou manm lafanmir imen, pe enport son diferans e sa i osi enkli son oryantasyon seksyel. Mon pa la pou defann Omoseksyel me mon senpleman la pou defann en imen parey mwan, parey nou tou.

Mr Speaker, sa Lalwa i date pou plizyer deseni. Kestyon i akoz ki ziska ozordi Leta, i ankor pe regle kondwit en adilt lo son prop lili e dan son prop lasanm. Me pli gro kestyon i akoz swazir ki kalite *Act* ki nou regularize. Mon pwen se ki Leta i merit reste lwen avek lasanm okenn endividi, pe enport ki pozisyon 2 adilt i swazir pou fer sex -byensir sex ant 2 adilt ki'n donn zot konsantman pou fer sex:- marye ou pa marye, galan ouswa menm sex pou plezir -pandan ki nou apresye diversite ras, politik e Relizyon dan nou pei. E lot kote nou pei, nou pe tret loryantasyon e diversite seksyel koman en diferan kastrol bouyon.

Mr Speaker, serten i kontan mont bann largiman relizye par sit Labib, pou kit sa Lalwa parey i ete. Mwan osi mon en kretyen, mwan osi mon lir Labib, mwan osi mon al lanmes, mwan osi mon fer lapriyer. Me en kestyon ki nou devret met antet se ki nou pa kapab konfiz Lalwa Zonm ouswa Lalwa Later avek Lalwa Bondye, ki Lalwa dan Labib. Lalwa Zonm se Zonm ki ziz-e. Tandis ki Lalwa Bondye, se Bondye li menm ki size. Pandan ki ou lib pou annan tout sord lopinyon moral lo sa zafer sex, ou pa kapab servi Larelizyon pou fer 'Sex' vin en krim. Ou kapab argimante ki serten pozisyon, ou fason fer sex i moralman mal. Me i pa neserman en krim. Konstitisyon i Lalwa Siprenm nou pei e i bon note ki i pa en Konstitisyon spirityel. Si sex i en krim, donk Adilter osi i devret ganny enkli dan Lalwa koman en krim. E si sa i leka, nou tou nou konnen ki ti pou'n arive. Plis ki 90 pousan nou popilasyon adilt ti pou dan Prizon ozordi.

Kestyon i osi, i si nou pe dir ki Omoseksyel ouswa en *act Sodomy* i en krim e i en aksyon imoral, akoz alors ki nou pe inyor lezot *issue* imoral ki annan potansyel pou osi vin en krim.

Mr Speaker, mon pwen ki pa tou pese ki en lofans, me pa tou lofans osi ki en pese. Konportman imoral pa vadir swiv prensip, aksepte sa ki byen ou mal. Eski

ler ou pa'n swazir pou ou et diferan, i mal? Imoralite i kapab ganny *define* koman en pese ouswa koman en move konportman. Kestyon i lekel antre nou ki i kapab deklare ki i napa pese ozordi? Sesel i pti e fanmir i gran e i kapab dan sak fanmir annan enn ou 2 ki annan en loryantasyon seksyel diferan. E pour mwan sa pa devret fer diferans dan fason ki nou vwar ouswa tret zot. I annan zot ki sanz zot bann laparans konpletman, tel ki zot fason sanze e *make-up*. Sa i zot swa, akoz person pa dir nou fanm, nou devret met kannson long ouswa semiz lanmans long parey en zonm i abiye. Sa i swa sa endividi.

Me i annan zot ki lev-e tou le bomaten parey mwan ek ou e viv en lavi respektab e kontribye dan lekonomi nou Pei. Nou aksepte zot *Tax* tou le lafen dimwan. Me pwen se ki sa ki enteres mwan, se ki sa ki zot fer an piblik. E sa ki zot fer deryer zot laport lasanm an fermen, pa mon biznes.

Mr Speaker, eski ler ou deside servi 2 met, Bondye ek Larzan, ou pa pe fer pese? Me eski i vedir ki ou pe komet en krim? Si nou deside swazir lekel pese ki nou pe konsider en krim e reste bousbe lo lezot pese, mon krwar enn fwa pour tou, annou aret ipokrit dan sa pei. Labib i dir ki Omoseksyel i en *act* abominab e i toultan ganny nommen parmi en lalis lezot 13 pese tel ki: fornikasyon, idolatri, adilter, bann prostitye zonm, *sodomy*, omoseksyel, voler, sa ki voras, soular, lalang, sa ki touy son papa ouswa son manman, kriminel, sa ki fer tranzaksyon lesklav, zot tou zot, zot pa pou zanmen erit plas dan Rwayonm Bondye. Kestyon i eski tou sa 13 pese i en krim? Mon ti krwaz krim i en *act* ki ofans ouswa fer dimal en lot dimoun, me sa ki nou realize ouswa bliye *quote* dan Labib, se ki tou sa 13 pese, pa pese ki enpardonab. Me pli gro pese ki ou pa ganny pardon, se ler ou rezet Lespri Sen ki sours tou nou pardon e deside servi 2 met, sa i Bondye e Larzan. Deside enn fwa pour tou lekel rob ki nou pou mete. Si sa enn ki nou'n konsakre devan Bondye ladan, ouswa sa enn ki annan mil pos pou ranpli avek larzan. Aret ipokrit e koz kler lo zot pozisyon, si sa minorite pou al Prizon 14an ouswa les zot tonbe e non pa fer gran kontour san dir nanryen lo sa size.

Mr Speaker, sagrinan antann en garson dir, ki i pa siport bann dimoun ki Omoseksyel, akoz i pa santi li konfortab si en zonm i teks li oubyen pe marse dan semen e en zonm pe soufle avek li. I sagrinan an menm tan fer riye, akoz bokou fanm i ganny sa bann reaksyon avek bann zonm. Eski ou pe dir mwan ki sa i en *act* ki normal ouswa akseptab pou fanm ganny *harass* avek en lot zonm?

E en lot i dir sa bann boug zot, zot pou kas zot relasyon. Me eski i normal pou en fanm ouswa en zonm kas en lot relasyon? E si sa i arive, eski ou ay tou sa bann zonm ouswa tou sa fanm? Ouswa ou deside al lager pour ou mari ouswa ou fanm, avek sa enn ki'n swadizan kas ou relasyon? Oubyen menm pou lezot, zot met sa fanm ouswa sa zonm deor, si i reste se ou. E si ou reste se li, ou anmans sa ki pou ou e ou ale.

An konklizyon Mr Speaker, les mon a dir ki lemonn e sirtou nou pei Sesel ti pou en meyer landrwa si nou pa ti enterfer dan lavi personnel nou prosen. E les nou prosen viv son lavi dan lape ek trankilite. Bokou manman ozordi i devret retir en paz dan liv lavi bann manman, ki'n ouvertman siport zot zanfan. Mon salye zot bravir. Mon kontan ki zot in realize, ki zot zanfan i pou touzour reste zot zanfan, pe enport son kouler, son dezabilite, son abilite, si i *gay* ouswa *lesbian*. Mon swete ki plis paran i realiz sa e siport son zanfan an piblik. Bon ou move, Mizilman ou Endou, Kretyen ou Ate, pe enport son relizyon, rouz, ver, zonn, ble ou blan, pe enport son afilyasyon politik, ou Parti Politik ki i deside swiv, ou zanfan i touzour reste ou zanfan e ou batay kontinyel lo sa later, se pou diriz li dan en bon semen.

Si ou deside par kont ki i pa lo semen Bondye, sa ki ou annan pou fer se priye e kontan li. E an parlan sa, eski i pa sa ki Legliz e nou bann *Leaders* Spirityel i devret pe fer? Piti

sakenn son manman, sakenn son papa. Nou tou nou diferan dan nou prop fason. Aret size, aret kondann pese nou kanmarad kan pese pe osi desir nou fon kannson. Sakenn de nou, nou annan nou leskelet dan nou larmwar. I annan byen take dan fon larmwar e pou lezot ki alatrenn lo premye letazer ouswa dan premye tirwar, pandan ki nou veye lekel lezo ki manke dan leskelet nou prosen. Pa ziz nou kanmarad zis akoz nou pese i diferan avek sa ki pou nou.

E pou terminen, Labib i dir, sa pli gran peser i kapab ganny aksepte dan Rwayonm nou Papa si i demann pardon menm si i lo son dernyen zour lo sa later. E ou, swadizan ki'n onor Bondye e tou ou lavi, en sel pese ki ou fer avan ou depar, ou kapab vwar semen lanfer.

Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Bon, pa oubliye Onorab ki Lepap fek dir ki menm si ou pa krwar an Dye savedir, ou rezet *Le Sainte Esprit* ou *still* kapab al dan lesyel.

Non, son dernyen deklarasyon lo sa size, en.

(Intervention)

-

MR SPEAKER

I reste nou zis 4 minit. Nou ava *adjourn* ziska 11er.

(BREAK)

-

MR SPEAKER

Bon, nou ava kontinyen avek nou deba.

Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker.

Mr Speaker, devan nou Lasanble ozordi nou annan en size trez enportan e trez enteresan, par lefe ki in pran diferan konzonktir pandan sa bann dernyen mwan ki'n pase depi ki sa lanons in ganny fer e depi ki propozisyon lamannman dan Prozedlwa in ganny met devan nou Lasanble. Parey Minis in koze dan son lentervansyon, in annan en diverzans lopinyon lo sa size e sa bann lopinyon in baze lo diferan fason ki dimoun in enterpret sa ki nou Lasanble ozordi pe esansyelman konsidere.

Mr Speaker, apriyori dan mon lopinyon pou mwan, sa ki devan nou ozordi i en size Legal. Mon dir i en size Legal akoz nou pe konsider en issue ki relate avek lamannman dan nou Kod Penal, en lamannman dan Lalwa. Mon'n tann bokou koze lo lefe ki nou ti devret par egzanp konsider al dan en *referendum* pou konsider en tel size, me ler nou analize e a son baz, nou kapab konpran ki si nou pe koz lo al dan en *referendum* kot nou pe konsider Drwa ki en dimoun i devret annan, *then* nou pe apros en eleman kot sak fwa nou pou bezwen koman en pei demokratik, konsider sa ki dimoun i konsider koman son bann Drwa, nou pou bezwen al dan en *referendum*. Nou pou kree en presedans lo sa size. E mon krwar nou pa devret melanz diven avek delo e konsider sa Lalwa devan nou dan son laspe Legal, ki manner i ete e ki manner i trouve dan nou framework Legal ozordi.

Ler nou regard nou *framework* Legal ozordi Mr Speaker, sa Lalwa manner in ekrire e son legzistans dan nou *framework* Legal, i fer ki i nepli annan relevans pou annan en tel Lalwa, dan en kalite sosyete ki nou pe reste ladan ozordi. E mwan koman en Lezislater, i mon Drwa e i mon Devwar pou mwan koz lo konzonktir Legal ki relye avek sa Lalwa.

Ler mon dir ki i napa relevans, si nou regard otour nou sa ki pe arive, nou pa kapab reste nou dan nou pti kwen e dir ki tou sa ki pe pase, i napa en lenpak lo nou. Levolisyon dan nou prop sosyete in montre nou ki i annan diferan keksoz ki nou bezwen konsidere e ki nou bezwen pran an konsiderasyon, sirtou ler nou pe konsider bann size parey lamannman dan nou Kod Penal. Apriyori, sa Lalwa pe diskite en lamannman dan nou Kod Penal. Nil-par dan nou Kod Penal, i fer mansyon avek omoseksyalite oubyen omoseksyel. E mwan se dan sa fason ki mon enterpret sa deba, se sa analiz ki mon fer lo sa size ki devan nou Lasanble ozordi. Apriyori, nou pe konsider en size Legal. En size Legal ki ler nou regard *framework* Legal nou pei, nou vwar poudir i pa an konformite avek larestan Lalwa ki nou annan, ki esansyelman prezerv Drwa endividi. Nou pa pe azout nanryen me nou pe zis rektifye en *anomaly* ki egziste dan nou sistenm Legal. E mon krwar ler nou pran sa lapros kot nou regard li *purely from* sa Legal *perspective*, nou kapab konpran akoz nou bezwen, dan en sosyete modern ki pe evolue, ki nou pou bezwen annan serten lazisteman ki nou fer dan nou bann Lalwa, zis parey nou Lasanble pe ganny demande pou fer ozordi.

Byensir Mr Speaker, i annan aprezan, asosye avek bann tel desizyon, oubyen avek en tel lazisteman, bann lezot *issues* ki monte par egzanp bann *issues* ki konsern moralite, larelizyon, Drwa endividi e tou sa bann *issues* i ganny enterprete par endividi, baze lo kote i trouv son lekora sa moman. E sa i senp sa. Sak endividi i pou enterpret sa baze lo lafason ki son lanvironnman ki i ladan ozordi pe kondisyonn li oubyen lafason ki son lanvironnman pe anmenn li pou konpran bann keksoz ki pe arive ozordi avek li e bann lezot dimoun an deor. Me sa ki endividi osi i bezwen konpran i se ki malgre ki li osi i annan drwa a son lopinyon, lezot dimoun osi, lezot endividi i

annan egalman drwa a zot lopinyon e egalman drwa pou zot dan en lanvironnman ki permet zot pou zwir zot lavi dan lafason ki zot lanvironnman i permet. E se pour sa rezon ki si nou pe pran sa lapros pou nou regard bann retonbe en tel lamannman dan Lalwa, nou bezwen osi pran li dan en fason kot i annan en group dimoun ki pou lo en kote, en lot group dimoun ki pou lo en kote. Me pou nou dir ki nou pou bezwen annan en *referendum* pour ki nou kapab decide kote sa 2 group dimoun pou egziste, *then* nou pe anmenn nou lekou dan en sityasyon kot en lamannman Legal pe demann en *referendum*. So, nou bezwen osi prezan mazin en ki dan nou sosyete 90 mil dimoun, dan nou pei, apepre 90 mil Seselwa, sak Seselwa i annan son lenportans, i annan son valer, i annan son *worth*. Sak Seselwa i anmenn son kontribisyon dan lafason, dan le mezir ki i kapab. E prezan sa i anmenn avek li en lot morso enportan e sa lefe ki *therefore*, sak Seselwa i egalman enportan devan Lalwa. E si nou pou dir Legalman ki sak Seselwa i osi enportan devan Lalwa, alors en retonbe dan en Lalwa ki pa negativman enpakte lo en lot Seselwa, mon krwar i en lavantaz pour sa dimoun. I en lavantaz pour nou pei. Se dan sa fason ki nou bezwen komans enterpret keksoz akoz si nou pa pare pou nou vwar ki i annan serten konotasyon enportan dan lafason ki nou lanvironnman pe sanze dan nou pei, dan lafason ki keksoz pe evolye, *then* nou pou trouv nou dan en sityasyon kot par mepri oubyen par petet lafreyer, nou pa pe konsider bann size ki esansyelman mon konnen poudir bokou nou i konsider bann size tabou. Nou pa tro kontan koz lo la. Me, i pou bezwen annan a en moman donner, en dimoun ki bezwen koz lo la. E ler mon ti dir dernyen fwa ki senkyenm Lasanble in fer listwar dan sa pei. Listwar kot par egzanp nou'n vwar menm bomaten, nou'n ganny nou premye madanm, pli zenn Leader Lopozisyon premyerman. Dezyenm, premye madanm *Leader* Lopozisyon. Nou'n osi anmenn lamannman dan Konstitisyon ki limit term Prezidansyel, i montre ou poudir nou pei pe evolye e sa levolisyon pou anmenn ankor bann desizyon difisil ki bann Lasanble le fitir pou bezwen fer. E i pa pou kapab, kan sa bann Lasanble le fitir pou anmenn sa bann desizyon, nou pa pou kapab annan bann dimoun, bann zonn ek fanm dan sa Lasanble, ki pour sak desizyon difisil, i pou bezwen retourn ver en *referendum* pou li kapab fer en desizyon lo la.

Ozordi nou pe vwar, kot en Lasanble kot ler ou annan zonn ek fanm ki kapab, zonn ek fanm ki krwar, ki annan en konviksyon ki en keksoz i devret mars byen. *Then* sa bann dimoun i pare pou zot fer en desizyon e a-port en analiz serye lo en size tre serye e trez enportan pour en kantite Seselwa, lamazorite Seselwa, menm si ou santi ou defavorize, oubyen menm si ou santi ou favorize par Lalwa. I senp sa.

Resaman Mr Speaker:- permet mwan pou pran sa lalinye largiman. Resaman mon ti vwar en largiman lo rezo sosyal kot en dimoun ti pe koz lo si nou annan en Lasanble kot mazorite par egzanp Lopozisyon, ou pa pou vot lo Bidze. E sa i montre ou ki kalite *mindset* serten dimoun i kapab pran, an relasyon avek size serye, pour nou pei. Sa menm Bidze ki donn pansyoner son larzan. Sa menm Bidze ki donn travayer son larzan. Sa menm Bidze ki donn ledikasyon son larzan, Lopital son larzan, Lasante son larzan. Ou pe zve avek sa menm Bidze pour *political expediency*. E sa se sa ki ou pe dir ki ou pou vin fer. Alors, ou bezwen demann ou lekou ki a en moman donner, si ou reprezant lepep Seselwa, ou bezwen fer keksoz ki malgre ki personelman i pa pou favoriz ou. Mon pou anmenn sertenman kritik lo lafason ki mon pe enterpret keksoz, me selman nou bezwen realize osi poudir nou annan nou frer e nou ser Seselwa ki ozordi pe vwar zot dan bann sityasyon difisil akoz konzonktir Legal pa permet zot, oubyen konzonktir Legal i kree en *anomaly* dan nou sosyete, ki pa *allow* sa bann dimoun pou zot annan en lavi parey zot ti a kontan annan. E demen ler nou tande poudir par egzanp en dimoun in komet swisid, ar mon ti konn li, *Rest In Peace*, isi laba. Be nou ti'n kapab fer en keksoz. Eski nou pou kontinyen dir *Rest In Peace* ler en dimoun in ariv en keksoz avek li, oubyen eski nou pou sey fer en keksoz avan ki sa dimoun i ale, i decide pran en desizyon difisil. E mazin en, sitan i annan presyon parfwa dan lavi dimoun, se sa kot

nou vwar nou pe ale. E mon pa ti a kontan demen, swa mon zanfan, swa enn mon fanmir pros, swa en zanmi pros i trouv li dan sa sityasyon e mwan mon pou mank sa konpasyon akoz mon pou per sa ki dimoun pe panse lo mwan. Dimoun i la pou li koze li. Sanson i dir les dimoun koze. Dimoun i ganny drwa koze. I annan son Drwa pou li koze. I annan son Drwa a son lopinyon e mwan osi mon annan drwa a mon lopinyon, mon annan Drwa a mon analiz e mon annan Drwa a lafason ki mon enterpret keksoz. E lafason ki mon pe enterpret sa ki devan mwan ozordi, se ki mon pe koz lo en size Legal, ki mwan dan mon lopinyon pour mwan, mon kapab ganny korize pli tar wi, dan mon lopinyon pour mwan ozordi, mon vwar li koman en *anomaly* Legal, ki nou annan legzistans sa 2 provizyon dan Lalwa aktyel ozordi.

Mon pa pe pran rol en ipokrit pou dir mon pli parfe ki lezot. Nou tou nou annan nou defo e nou bezwen apriori, aksepte sa avan ki nou, nou oule pas zizman lo sa ki dimoun i ete, oubyen sa ki nou krwar dimoun i ete. Se pour sa rezon Mr Speaker, ki mon krwar ki nou devret vreman *etre* vreman alaoter sa ki nou pe ganny demande pou fer ozordi. Koman Seselwa, nou pe ganny demande pou *etre* alaoter, *etre* en Seselwa. *What it means to be* en Seselwa. Nou reste dan en pei vibran, nou annan en demokrasi vibran, nou sertennman tre politize wi. I *normal*. Nou en pti popilasyon. Politik i pran en kantite, en gran parti nou lavi me sa ki osi enportan se ki nou annan nou en lespri kominoter tre gran. Nou annan en lespri konpasyon koman Seselwa tre gran. Napa en Seselwa ki pou refiz en lot Seselwa en ver delo. I pa egziste sa. E se pour sa rezon ki mon pe *appeal to* sa konpasyon ki ou annan premyerman, koman en Seselwa, pou vwar ki bann size tel parey nou pe diskite, bann size tabou parey nou pe diskite ozordi, i bann size ki annan lenpak direk lo enn ou frer, enn ou ser, en lot ou konpatriyot Seselwa. E mon krwar si nou analize kote nou pe ale, nou bezwen konpran poudir kot nou pou arive, nou pou ariv ansanm. Se par travay ansanm, kot nou reste pli determinen pou nou kapab *achieve* keksoz ki nou devret *achieve*. Se non pa par vin divize dan lafason ki nou panse, ki nou pou *get anywhere* Mr Speaker. Divizyon pou anmenn nou nil par akoz nou pa *share* en *common goal*. E *common goal* ozordi ki nou *share* dan sa pei se ki nou annan konpasyon, nou annan tolerans e nou annan konpreansyon pour sa ki dimoun pe santi, sa ki nou frer pe pas ladan, kote nou frer, nou ser i ete ozordi.

Mr Speaker, i en deba Legal tre enportan e ki pou kontinyen dan le fitir. I pou kontinyen akoz i en size ki tous bokou dimoun e sirtou ler ou anmenn lemosyon ki dimoun i annan anver en tel size, ou bezwen osi factor in ki sa lemosyon i anmenn parfwa en pasyon pou koz lo la e pou fer either en lopinyon pour oubyen lopinyon kont, bann tel desizyon. Me annou pa bliye. Annou pa bliy konzontir Legal ki sa Lalwa pe adrese. E si nou reste lo sa baz e nou regard konzontir Legal ki sa Lalwa pe adrese, nou bezwen konpran poudir i enportan ki nou rektifye bann *anomaly* Legal. Ozordi senkyenm Lasanble pe konsider sa Prozedlwa ki la. Demen sertennman sizyenm Lasanble, setyenm Lasanble pou annan ankor Prozedlwa pou li konsidere. E sa ki mon pou demann avek sizyenm e setyenm Lasanble pou fer se ki zot osi brav, zot osi annan kouraz pou zot pare pou breach oubyen *broad* sa bann *subjects* devan dimoun e non pa reste deryer en miray e dir poudir mon safe kot mon ete, alors sa bann size pa enportan akoz se sa en vre serviter lepep. Ki pare pou met li devan malgre kritik, malgre retonbe negativ.

Avek sa de pti mo Mr Speaker, mon pou a-port mon soutyen pour sa Prozedlwa ki devan nou ozordi.

Mersi.

MR SPEAKER

Onorab Jacqueline.

HON SULTANE JACQUELINE

Mersi Mr Speaker.

Mr Speaker, sa lamannman ki devan nou Lasanble i enn ki vreman senp. Bokou koze, bokou konsern me larealite i montre ki sa i en senp lamannman, parey mon koleg Onorab Pillay in fek pas lo la. Nou tou nou annan nou prop lopinyon e krwayans relizyon me kestyon ki nou bezwen poz nou lekòr e nou bezwen reflesir lo la se si demen mon zanfan, mon frer, ouswa menm enn en manm ou fanmir i annan en lot oriyantasyon seksyèl, en lot preferans seksyèl, eski i devret ganny kondannen 14an dan prizon? Eski nou merit met li 14an dan prizon? Mon oule les sa kestyon avek sakenn de nou, pou nou kontinyen reflesir lo la.

Mr Speaker, ti annan en letan ki Profesyonnel Lasante Mantal e avek presyon Legliz, avek konsantman paran byensir, ti angaz zot dan bann program entansif pou esey sanz oriyantasyon seksyèl bann zenn garson ki ti pe montre konportman omoseksyèl dan zot fason viv, a en tre zenn az. Nou kapab mazin lefe sikolojik ki sa ti kapab annan lo sa bann zanfan. Bokou zot ti ganny met dan bann Lenstitisyon pou ganny tretman akòz ti annan sa krwayans ki zot ti bezwen annan en problem mantal. Ozordi nou konnen ki sa i fo. Totalman fo akòz i annan Dokter, Pilot, Ansennyan, Profeser, menm Syantis, Politisyen, bann gran non *Sportsmen* Profesyonnel ki pe montre, ki pe viv avek sa loriyantasyon seksyèl. Sa bann dimoun zot annan sa privez pou swazir parmi bann pli zoli fiy, me akòz Mr Speaker. Isi Sesel, nou pa'n zanmen diskrimin nou bann zenn garson ki bokou zot in al etidye e pe okip bann post enportan dan nou bann Minister e zot bann Profesyonnel ki pe kontribye bokou dan devlopman nou pei.

Mr Speaker, eski nou kapab dir sa bann dimoun i annan problem mantal? Eski nou kontinyen stigmatiz zot e konsider zot koman bann *second class citizens*? Bann Syantis ki'n angaz zot dan bokou resers in pous largiman ki sa kondisyon i en fenomenn ki zenetik e ormonal, ki arive byen boner dan formasyon en fetis, avan ki i menm ganny konsidere koman en pti baba dan vant son manman. Bokou letid Mr Speaker, dan sa bann dernyen lannen, in ganny fer par bann Profesyonnel dan konportman imen, lasyans sosyal, lasante mantal e lezot Syantis. Tou in tonm lo menm konklizyon e konstate ki sa i en varyasyon dan loriyantasyon seksyèl imen. Napa nanryen ki abnormal Mr Speaker.

Par kont, i annan ki dir ki omoseksyalite i bann lefe advers bann keksoz ki nou konsonmen oubyen move stil lavi dan bann move lanvironnman kot i annan defayans dan met an pratik bann bon valer moral e spirityèl. Me sa nou konnen i pa vre. Omoseksyèl i ne dan tou fanmir e i pa swazir ou stati sosyal, ni kouler, ni ras.

Mr Speaker, pli gro dekouvert e lobzervasyon se en paran. En manman ki'n met son zanfan o-monn e byen boner dan son devlopman, parler dan zot bann premye 5 premye lannen, zot komans remark konportman sa zanfan, sirtou en pti garson, ki pe mazin parey en pti fiy. Fer bann keksoz, son labiyman, son preferans zouzou, lafason montre son lemosyon e menm fason koze e ki mannyer i idantifye son lekòr avek lezot. En konfizyon total en pti garson byen inosan. In ganny pri dan lespri ki pour en pti fiy. Eski nou kapab kategoriz sa pti garson koman en peser ki'n fer en pese ki pli tar i pou ganny kondannen anba Lalwa. Annou mazin soufrans en paran ki vwar son zanfan grandir, kot pe viv anba stress e parfwa zot *depress* avek bann zizman, bann afron ki lezot i pase.

Mr Speaker, mon konn e partaz soufrans en paran ki annan bon rev pour son zanfan. Donn li le mye, elve li pou fer li demen annan en bon travay, fond en fanmir. E demen ou vwar sa rev brize. En manman i kontan son zanfan malgre son defo e kontinyen siport li e konpran li tou-dilon son lavi. Mon konpran soufrans paran ki annan en zanfan tousel e ki bezwen viv avek lide ki zanmen i pou trouv son pti zanfan. Eski i byen Mr Speaker, pour son zanfan ganny en kondannasyon 14an prizon akoz son preferans seksyel? I fasil montre ledwa lo zanfan ou kanmarad me ou devret pe mazine ki mannyer ou ti pou ete si ti ou zanfan. *The American Psychologist Association* in osi fer resorti ki laplipar dimoun i annan pti gin kontrol oubyen napa ditou sans kontrol lo zot oriyantasyon seksyel.

Mr Speaker, mon pou dakor avek sa statement akoz mon konn detrwa ka. I annan garson ki forse marye legliz pou fer paran kontan me apre i kite, i eksprim son omoseksyalite otreman. Parey pour bann fiy ki antre dan relasyon, fer en zanfan me apre zot eksprim zot preferans seksyel otreman. An gran-disan, sa bann zanfan zot viv dan laont, ganny sikannen e tromatize par lafason ki zot ganny label akoz seksyalite zot paran. I annan osi ki priye e vin La-fann-ker, oubyen menm antre Pret me apre i abandonnen.

Mr Speaker, i annan ki reste pri e vin *bi-sexual*. Reste marye, kot i annan en relasyon avek son madanm e osi vizit bann zanmi omoseksyalite. I annan zonm ki vwar sa normal pou komet aksyon *carml knowledge* avek en lot madanm, me ki montre resantman e stigmatiz bann omoseksyel. Pour mwan, sa i pirman pa fer sans e dan sa Lalwa ki mannyer i ti'n ekrire, li osi in komet lofans sodomi e i ganny pini par Lalwa e deplore koman en pese dan Labib. Lamannman sa Lalwa ki mon pou vot an faver Mr Speaker, i pou osi fer li lib pou li eksprim son seksyalite, akoz en tel levidans, kantmenm in marye dan son lavi koup, si i ganny anmennen devan Lakour, zot osi zot ti pou ganny kondannen 14an prizon.

If the night should turn to day Mr Speaker, a lot of people will run away.

Mr Speaker, sa bann parol *late* Bob Marley, santer reggae popiler Jamaica, i dir nou bokou lo bann ipokrit. Si vreman lizour ti fer en sel kou dan milye en lannwit, en kantite dimoun ti pou tay an fou pou al kasyet zot akoz zot ti pou ganny ekspoze e demaske.

Mr Speaker, personnelman mon pou vot lo sa lamannman Kod Penal avek en lespri ouver. Bokou konpasyon e lanmour pour sa group minorite ki ti pe ganny diskriminen depi 1955, menm si dan mon konesans, mon pa'n konn personn ki'n deza kondannen, mon pa la pou zize e kondannen akoz lafason ki ou ziz ou prosen, ki ou osi ou pou ganny zize. Koman en kretyen, mon konsyan ki dan Labib i annan lezot pese parey adilter, la vorasite, koz mansonz, soular e si nou ti pou pas santans, laplipar si pa nou tou, nou ti pou al dan prizon. En dimoun ki omoseksyel i pe fer pese avek son prop lekor, konpare avek adilter ki fer en kantite domaz, kot i annan kas relasyon, leker kase, fer zanfan soufer, eksetera. Zezi ti dir avek lafoul, sa enn ki pa'n fer pese, anvoy premye ros.

Pou terminen Mr Speaker, mon pou *quote* Bishop Wong ki'n eklersi mon pozisyon lo sa size tre konversyal, dan son let ki i ti anvoye kot nou boner sa lannen.

'God loves the sinners but hate the sins. God loves us all, whatever our sexual orientation and lifestyle. Each person deserves to be treated with dignity.'

Mr Speaker, mersi.

MR SPEAKER

Onorab Barbe.

HON NICHOLE BARBE

Mersi Mr Speaker.

Mr Speaker, koleg Onorab, bonzour.

Mr Speaker, the International Declaration of Human Rights i aplik pour tou imen e non pa zis pour serten. Ozordi dan Sesel, tou Seselwa i konn son bann Drwa e zot souvan koz lo la. Me sa bann menm Drwa i aplik pour ou avek mwan. I aplik pour tou larestan imen egalman. Drwa Imen i pa zis en keksoz ki selektif ouswa restriktiv. Drwa Imen i an global tou imen, pe enport son diferans. Anba sart Drwa Imen, en imen set en imen, apar e egal avek tou lezot imen lo sa later. I napa imen ki plis ouswa mwens ki kanmarad. I napa sa ki lanmwatye imen ouswa en pti gin imen. En imen set en imen e tou imen i partaz bann menm Drwa egal pour tou. Kestyon devan nou Lasanble ozordi i enn ki konsern Drwa Imen. I pa en kestyon moralite. I pa ni en kestyon Larelizyon me i en kestyon, eski en imen i annan proteksyon egal e Drwa egal anba Lalwa pei, ki tou son bann lezot koleg i posede. I en vyolasyon Drwa Imen letan ki son prop Gouvernman ki sipoze protez e soutenir li, i mentenir en lezislasyon ki fer preferans seksyel sa imen vin ilegal. Menm si i pe pratik sa dan prive e avek en lot adilt ki'n donn son konsantman. En tel lezislasyon, zis par son legzistans, i en keksoz ki toksik e anpwazonnan pour en sosyete. I ede pou promot en kiltir ki ankouraz diskriminasyon e *bullying* kont en serten group endividyel, senpleman akoz ki zot natir i tant pou fer zot konportman diferan avek pour larestan nou.

Mr Speaker, an 1995 an Belgique, diran sa gran Konferans lo Fanm, enn bann proklamasyon ki ti sorti sete ki *Women's Rights are Human Rights*. Pa diferan, pa apar me plito entegral, sa pwen ti ganny fer sorti par Madanm Hilary Clinton. Sete ankor Madanm Clinton ki an lannen 2011 ti redefinir sa menm slogan koman *Gay Rights are Human Rights*. E se sa standar ozordi ki lemonn in adopte. Se sa direksyon ki lemonn pe swiv, konmkwa ki tou imen i garanti proteksyon egal e Drwa egal anba sart deklarasyon enternasyonal lo Drwa Imen. Nou Lasanble in zwenn ozordi pou redres en lenzistis, pou efas en *anomaly* lo nou liv Lalwa. Nou koman Seselwa, nou bezwen viv lib e fyer. Nou bezwen nobou marse avek nou latet anler. Nou bezwen nobou fer fas avek la kominote enternasyonal, san okenn lakanmizri marke lo nou figir. Nou pa kapab *afford* annan en lezislasyon ki promot e ankouraz diskriminasyon kont en serten kous nou popilasyon. Koman en Nasyon, lontan nou'n rezet bann pratik enzis e diskriminatwar kont nou prop sitwayen, me poutan la lo nou liv Lalwa, i annan sa morso lezislasyon diskriminatwar e enzis ki pe zis asize la parey en tas lank lo tapi latab.

Mr Speaker, i pran kouraz pou konbat kont lenzistis dan sa monn. I pran kouraz pou fer sa ki byen, sirtou letan ki i annan bann gro, gro lafors ki'n anlinyen, pare pou opoz ou a tou moman. Pare pou detri ou, le moman ki ou demontre okenn siny febles. I pa fasil pou debout e defann sa ki pli feb, sa ki pli fay, sa ki oprese. I pa ditou fasil pou debout e koz pour sa ki napa en lavwa, sirtou kan sa ki pe opoz ou, zot pe koz pli for ki ou. I pa fasil pou debout e opoz en gran mazorite dan en fason panse ki'n la depi lontan e ki'n anzandre dan nou disan. Me kot i mal, fodre ki nou dir i mal e kan in ariv ler pou fer sa ki byen, fodre ki nou debout ferm dan nou konviksyon e lite pou delivre lo promes en lavi meyer pour nou pep e pour nou zanfan. Mon fyer pou a-port mon kontribisyon ozordi pou fer tonbe sa morso Lalwa primitiv ki reprezant en enorm lenzistis kont en minorite dan nou sosyete. Sesel i pa en pei ki pratik ouswa promot lenzistis. Nou pa pratik okenn form seregasyon. Sesel, nou pa pratik okenn diskriminasyon

kont okenn minorite. Alors, akfer eski nou pou annan en Lalwa Diskriminatwar lo nou liv Lalwa. E pour bann ki pe ensiste pour ki sa Lalwa i reste lo liv, akfer annan en Lalwa ki ou pa pou servi? Akfer eski zot oule prezerv li, si en Lalwa pa pe ganny servi e pa pou zanmen ganny servi? Alors, meyer keksoz pou fer se pou efas li enn fwa pour tou lo nou liv Lalwa. Sa Lalwa, parey ki i ete ozordi, parey ki in ganny ekrir, i reprezant en danze pour bokou dimoun dan nou sosyete. Alors, annou zis efas sa menas enn fwa pour tou.

Mr Speaker, mon pa pou kapab kontinyen mon prezantasyon san ki mon koz lo bann dimoun ki dir zot oule antre dan sa Lasanble pou vin fer en diferans. Pou vin defann e protez Drwa Seselwa. Pou vin pran bann desizyon difisil. Be la devan nou ozordi, i annan en desizyon difisil e ki zot in fer? Zot in al kasyet zot tou e zot in abandonn tou bann Seselwa ki form parti sa kominote *LGBTI*. Zot in vir ledò avek en minorite ki dan bezwen zot sipor me an menm tan, zot pe fer krwar ki se zot bann vre defanser Drwa Imen dan nou pei ozordi. Solisyon ki zot in propoze se pou fer en referendum. Ou pa kapab dan en pei, annan en sityasyon kot lamazorite ki decide si minorite i kapab ganny menm drwa egal avek li. En imen set en imen e otomatikman tou imen i kalifye menm Drwa. I napa nanryen pou vote ouswa pou negosye. Nou bezwen redres sa lenzistis e koze, eksplike e kontinyen eksplike akoz ki sa i le meyer fason pou fer nou pei e nou pep. Me i zis regretan ki ozordi dan nou pei, serten dimoun in swazir pou vir ledò e abandonn zot prop prensip. E abandonn bann ki bezwen zot soutyen, zis akoz napa okenn profi ladan pou zot. Me nou lo sa kote, nou abitye fer sa ki byen pour nou pep e nou abitye delivre lo nou bann promes, malgre sa semen i difisil e nou pe fer fas avek adversite.

Mr Speaker, i annan bokou ki'n deza ganny dir lo sa size e bann deba pou kontinyen dan nou pei pour ankor en bon pe letan. Be sa ki mon oule eklersi se ki sa pa pe al sanz nanryen. Nou sosyete pa pe al ganny afekte senpleman akoz Akt Sodom pe al ganny dekriminalize. Valer moral nou pep e nou pei pa pou ni soufer ni ganny afekte. Seselwa i en Nasyon ki bokou pli for ki sa. Nou bann zanfan pa pou ganny menase dan okenn fason advers akoz i napa personn ki pe dekriminaliz labi kont zanfan, ki swa par en omo ouswa en eteroseksyel. Labi zanfan i ilegal dan sa pei e i pou reste ilegal tan ki Sesel i Sesel. Nou *issue* se lenzistis. Se sa ki nou bezwen adrese. Me pli gro *issue* se ki dan en pei modern, ou pa kapab annan en Lalwa ki penaliz bann inosan, zis pour zot bann preferans ouswa prive ou personnel. Sa i en keksoz ki tre mal. Lalwa pei pa kapab ganny servi koman en pinisyon pour bann inosan. E lefe ki sa Lalwa pa pe ganny servi, i pa en defans. Si i pa pe servi, alors akfer ki i la?

Mr Speaker, mon oule klerman fer sorti ki mon en Kreyen. Mon en dimoun ki akros for dan mon lafwa e mon toultan sers gidans dan Lapriyer, me sa *issue* ki devan nou Lasanble i pa en *issue* relizyez. Seselwa nou en Nasyon frer ek ser. Nou diferan wi me nou egal dan lizye nou Kreater. Zis parey ki nou egal dan nou proteksyon Drwa Imen. Personnelman, mon pa pou zanmen kapab servi mon lafwa pou zistifye lo presyon en lot endividi. Mon lafwa pour mwan i en keksoz ki personnel e sakre. E se zisteman atraver gidans mon kreater ki mon'n realize ki nou tou nou apel son zanfan. E napa en group ki kapab enpoz lo en lot an di-z-an ki ou devret ganny pini e oprese pour ou bann swa prive e personnel. Mon desizyon pou siport sa Mosyon ki devan nou Lasanble ozordi, in vin apre bokou refleksyon, meditasyon e sesyon Lapriyer. Mon'n pas bann moman difisil pe poz kestyon e pe noye dan dout, avan ki mon'n reisi kapab tonm lo en bon desizyon.

Mr Speaker, nou tou isi Sesel nou zanfan Bondye, kree dan son zimaz e animen par son souf. E mon refize aksepte ki mon kreater pou vir ledò lo okenn son zanfan. Me petet pli enportan, se ki nou bezwen rekonnet ki sa desizyon ki nou pe pran ozordi i pa enn ki pe ganny fer lo en baz relizyez, ouswa lo lafors krwayans personnel. Sa ki nou bezwen adrese se ki menm si nou diferan, nou egal. E se sa, set en prensip enportan pour nou koman imen. Nou sosyete e tou sosyete i bezwen sers en meyer fason fer. En fason pli bon ki sa ki nou'n annan dan lepase.

Nou bezwen devlop bann metod ko egzistans ki ankouraz lanmour e non pa laenn antre nou.

Mr Speaker, i annan keksoz serye ki bezwen ganny adrese ozordi dan nou sosyete. Kanpanny Nasyon Ini *Free and Equal* i dir e mon site. *'All people are born free and equal in dignity and Rights.'* Tou dimoun i ne egal dan zot dinyite e Drwa fondamantal. E se sa prensip ki nou pe sey enplimante ozordi. Si tou dimoun i ne egal, ou pa kapab annan en sityasyon kot serten i vwar zot pe ganny otomatikman kriminalize, senpleman akoz zot bann diferans avek sa ki sosyete i term koman norm. I terib pour en zenn adolesan ki fek dekouver ki son oriyantasyon seksyel i diferan, pou li aprann ki son seksyalite i en akt kriminel. Letan ki ou azout sa avek tou bann *bullying* ki bann dimoun ki annan bann oriyantasyon diferan i pas atraver, i kree en sityasyon vreman difisil pour sa zenn e fodre nou pare pou admet ki wi, nou Seselwa nou kontan *bully* sa bann dimoun, san ki nou zanmen pran okenn konsiderasyon pour zot santiman.

Mr Speaker, sa travay ki devan nou Lasanble ozordi pe ganny fer pou benefis nou bann zenn, pour ki zot ava erit en meyer Sesel. En Sesel ki pli lib e sertenman bokou pli egal. Ki nou bann zenn i ava erit en pei ki tret tou son sitwayen apard egal, nenport ki kouler, ras, relizyon, ou oriyantasyon seksyel ki ou kapab ete. Souvan ou tann koz lo laliberte. Ou tann koz lo la demokrasi. Ou tann koz lo en Sesel lib e fyer. Me se zisteman pou kontribye anver sa bann konsep nob ki nou pe fer tonbe sa Lalwa enzis ozordi. Nou pa kapab koz lo laliberte, tan ki laliberte en group inosan i ganny menase par en Lalwa enzis. Nou pa kapab koz nou demokrasi labous plen, si sa demokrasi i fel pou protez son bann sitwayen ki pli dan bezwen. Nou pa kapab tap nou lestoman e kriy Sesel lib e fyer, si nou tou nou pa egal dan sa laliberte. E ozordi, se sa ki nou pe travay pou aranze. Ozordi dan sa Lasanble, nou pe redres en gro lenzistis. Nou pe met nou pei e son lezislasyon azour avek larestan lemonn. Si nou pe koz en Sesel zis, annou kree en Sesel ki zis pour tou Seselwa. Kan nou koz laliberte, annou posed kouraz pou a-port son lalimyer dan tou son pti kwen nou sosyete. Les tou Seselwa benefisyé pou viv lib dan son bann swa e preferans personnel. Me pli enportan ankor, koman en Nasyon, nou bezwen toultan annan kouraz pou afront ladversite e pou fer sa ki bon e sa ki byen. Fodre pa ki zanmen nou per pou nou fer dibyen. Egalman, fodre zanmen nou per pou fer fas avek difikilte. Sa lemonn i pa fasil me nou Seselwa, nou en gran Nasyon. Nou pa en Nasyon kapon. Nou en pep ki for e ki brav e nou sertenman en pep kapab. Sesel, nou pou kontinyen avanse e dirize. Nou pou kontinyen fer dibyen pour nou pep e a-port soutyen pour tou sa ki bezwen. Mon oule swet bokou kouraz tou bann Seselwa ki santi zot in ganny afekte ou oprese par sa lezislasyon ki nou pe amande ozordi. Mon swete ki Sesel, sa pei ki zot berso i ava kapab vin pli akeyan e bokou pli toleran anver bann ki nou apersevwar koman diferan.

Mersi Mr Speaker.

-

MR SPEAKER

Bon, Onorab *Leader* Lopozisyon, *maiden speech*.

HON FRANCESCA MONNAIE

...

(Technical problem)

MR SPEAKER

Micro, micro. Request. Non, non. Pez sa bouton rouz. Yes. Ok.

HON FRANCESCA MONNAIE

Sa *Bill* ki devan nou pe demande ki nou dekriminaliz omoseksyalite. Sa size oriyantasyon seksyel in enn ki'n ganny bokou latansyon pour plis ki bann santenn lannen. Ozordi sa size pa pour enn ki pou fini me i enn ki pou kontinyen fer deba, zenerasyon an zenerasyon. Rol ki nou zenerasyon i annan ozordi, se pou fer en desizyon ki pou afekte bann aksyon dan lefitir. E pou fer sa, nou bezwen konsider kwa ki enportan dan lavi. Pwen konsiderasyon se lasante, labri e lanplwa, ledikasyon, sekirite, kominote, lanvironnman, Lalwa e annou pa bliy 3 pti valer enportan respe, responsabilite e dinyite. Eski omoseksyel pa kontribye dan nou lekonomi Sesel? Eski zot pa kontribye dan nou sosyete? Eski zot pa travay? Eski zot abiz Drwa lezot? Eski zot en risk Nasyonal lo en baz sekirite? Eski zot napa menm lemosyon parey nenport imen? Tou imen i egal. Tou endividi i devret ganny respekte e ganny rekonnet pour son dinyite imen. Sa 2 pwen i zis premye 2 krwayans politik *PDM* ki'n ganny note dan son Konstitisyon e ki fer li fasil pou mwan ozordi koz lo sa size e lo Drwa Imen. Drwa Imen i iniversyel, donk kiltir, larelizyon, bann krwayans e bann latitid sosyal pa kapab ganny servi pou zistifye vyolasyon Drwa Imen. Respe e lanmour pour nou frer e ser Seselwa pa devret ganny baze lo son oriyantasyon seksyel e pli enportan, zot pa devret ganny pini anba en Lalwa pour zot oriyantasyon. En Lalwa ki fer li en krim pou zot viv zot lavi san fer ditor person. Si tou imen i egal anba Lalwa, i fer ki en omoseksyel pa devret eksperyans diskriminasyon e zot pa devret ganny mete anba en mikroskop anba Lalwa. Me en pwen ki mon devret fer sorti se ki avek tou Drwa, i osi annan responsabilite. Tou sa ki pe rezouir anba Drwa Imen i devret konsansyez ki i annan en responsabilite pou pa abiz Drwa en lot. Sa Lalwa in la, me i en Lalwa ki'n reste dorman. I annan ankore Lalwa Sesel ki pe dormi e ki pa relevan. Nou bezwen fer en zefor pou reviz sa bann Lalwa e kot i neser kree nouvo Lalwa e fer zot modern. Dan lemonn ozordi, la demokrasi i egzize ki Drwa Imen i devret ganny respekte dan tou kwen lemonn e Sesel kantmenm nou vreman tip ti, nou pa en leksepsyon.

Dan listwar Sesel, Lopozisyon i annan 2 deseni ki Drwa Imen in ganny pouse, met devan Gouvernman, ganny prese lo en baz tre for. An premye, ti anver *SPUP*, an dezyenm ti anver *SPPF*, an trwazyenm la i devan Parti Lepep. La demokrasi osi in ganny prese lo en baz tre for. Dan sa konteks, respe pour Drwa Fondamantal tou dimoun in enn bann size ki karakteriz nivo matirite en demokrasi.

Pour terminen, mon ti a voudre dir ki ozordi sa i en loportinite pour nou koman Seselwa, demontre nou nivo matirite demokratik. I otomatik pour en la demokrasi donn en imen son Drwa Imen.

Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Bon, Onorab Houareau. Yes. Onorab Houareau.

HON HERBERT HOUAREAU

Mersi Mr Speaker.

Mr Speaker, lo sa size 151(a) ek (c) Penal Kod Sesel, mon pou pran en lapant an re-gar-dan en pe lavi e Labib ki dir kwa ki byen, dapre mon lenterpretasyon. Lalwa i annan e sa i an 2 parti lo sa later. Lalwa later ki zonm in fer, ki sanze de tanzantan e Lalwa liniver ki i deside. Liniver i gran e nou krwar dan *Dieu* koman nou kreater. Me lavi lo later i komans avek 2 zistwar. Lavi relizye ki lavi kretyen. I annan ki krwar dan *Dieu*. I annan ki krwar dan *Jehovah*. I annan ki krwar dan *Bahaiollah*. I annan ki krwar dan *Allah* e i annan ki krwar dan *Jah*. Tou sa larelizyon pe promet nou lavi apre lanmor. Letan mon regard Jean Sapit 15 Verse 12, i dir:- C'est ici mon commandement. Aimez-vous les uns les autres, comme Dieu vous aime. E sa se zisteman ki mon sey pratike koman en vre kretyen. Mon kontan tou dimoun parey.

Si nou tou nou frer ek ser e zanfan Bondye, kote ki pep Bondye in al mal? Akoz dan letan zonm in fer Lalwa, pou fer omoseksyalite en krim? Akoz ki nou bezwen ariv la ozordi pou retir sa santans prizon lo bann ki perform sa pratik seksyel diferan avek nou, ki nou dir zonm ek fanm? Mwan pour mwan Mr Speaker, mon napa okenn drwa pou ziz lezot akoz mwan osi mon en peser e mwan osi mon anvi sanz mon lavi. Pour mwan, letan mon get Labib lo Genesis ki koz lo Lavil Sodonm, ki bokou dimoun i enterpret li avek lavi omoseksyalite, sa Lavil ti bord lo larivyer Jourden. Labib kretyen i rakont nou ki sa Lavil ti an dezord total. Sa Lavil ti annan zonm, fanm, zanfan letan ki ti ganny detrir. Alor, sa Lavil ti napa zis omoseksyel. Zot dir Lavil Sodonm ti ganny detrir akoz pratik seksyel bann dimoun. Dimoun ti'n al kont Bondye kontinyelman. Bann dimoun pa ti akeyant, zot ti voler, zot ti imilye bann viziter, bann aksyon *rape* e vyolans. La kot ti annan lanz ti arive e Gabriel ti zwenn avek lot e dir li ki Bondye i demann li pou kit sa Lavil, avek son fanmir. Gabriel ti en Lanz e ti dir li ale, pa retourn deryer akoz tou pou ganny detrir. Lot ti ekoute e i ti kit sa Lavil. Me i annan osi lenterpretasyon ki dir letan i ti ale, i ti kit son madanm deryer, menm si son madanm ti en bon dimoun.

Me lo sa size ki mon pe dir, dekriminaliz omoseksyel, bann Legliz atraver lemonn in koz bokou e sak Legliz i annan sonpanse. Dan mon resers, mon'n vwar ki Larelizyon Katolik ki mon form par ladan, pa dakor avek sa lavi omoseksyel. E ozordi, menm Lepap pa oule ziz personn lo la. Mon osi vwar, i annan Legliz Advantis ki *welcome* bann ki annanpanse omoseksyel, me pa son aksyon. Mon vwar ki Legliz Ortodoks Lanmerik i *welcome* bann ki annan feelings omoseksyel, me pa son aksyon. E Legliz ozordi pa kondann omoseksyalite koman en pese e imoral. E sa tel ki *United Church of Christ* e *United Church of Canada*. Kant a *Church of Sweden*, in fer maryaz omoseksyalite. An 2014, *Marovian Church* Lerop ti dakor pou beni linyon menm sex. E avek tou sa, mon demann mon lekor si mwan mon kapab zize pou fer bann ki pratik sex diferaman ki mwan. Mon repons, i pa fasil.

Mr Speaker, lavi pa fasil e i pa zis parfwa me mon pou siport sa Mosyon pou dekriminaliz omoseksyel akoz koman en Kretyen, mon pa'n vwar okenn par dan Labib kot lanprizonman i ganny mansyonnen. Si dan tou sa tranzaksyon lo later, *Dieu le Fils* pa'n vwar li nesese pou kit avek nou en santans, set akoz i konnen ki vivan pa touzour bon lo sa

later Bondye. E seul Dieu ki kapab pas santans parey Sodom lo sa later. Alor mwan mon pou donn en koudmen pou retir sa santans prizon e mon pou les larestan avek Dieu pou deside lo sor bann ki pratik sa kalite sex diferan. Mon oule zot konpran mwan. Si demen sa i ganny sipote ozordi e i ganny enterprete dan en lot fason diferaman, mon demann Bondye pou pardonn mwan, me lentansyon ozordi i nob e nou tou nou en zanfan Bondye. Pardonnez-nous nos *offences* comme nous pardonnons aussi, a ceux qui nous ont *offences*.

Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Onorab Arnephy.

HON BERNARD ARNEPHY

Mersi Mr Speaker.

Mr Speaker, bonzour Minis.

Mr Speaker, wi. Nou bezwen pardonn sa bann dimoun, pa akoz sa bann dimoun i en kriminel me akoz sa bann dimoun, pour en rezon ouswa en lot, zot in vwar zot dan en tel sityasyon.

Mr Speaker, sa Lalwa ki devan nou ozordi, i pe fer en keksoz ki nou bezwen fer bann dimoun konpran. I i ape dekriminaliz en akt e sa akt se sa akt Sodomi.

Mr Speaker, omoseksyalite in egziste pandan de syek e de syek. Relasyon menm sex ant fanm ek fanm, zonm ek zonm in egziste pandan bokou lannen. Adilter in egziste pandan bokou lannen. I annan bokou koze ki'n ganny koze lo sa bann tel aksyon. I annan ki'n menm dekrir zot koman bann pese kapital. Me nou bezwen ganny en keksoz tre kler. Ler 2 dimoun i donn konsantman kanmarad pou zot fer zot relasyon seksyel dan lafason ki zot fer li e zot fer li an prive, nou pa vwar kote sa i al kont regilasyon Lotorite Sivil. Se pour sa rezon, parey bann koleg in dir oparavan, sa Lalwa i en vye Lalwa ki egziste depi dan bann lannen 50 e ozordi lo ledwa, dapre resers ki nou'n fer avek Biro *Attorney Zeneral*, konbyen dimoun ki'n ganny prosekite? Lo rikord zot pa vwar. So, akoz nou bezwen kontinyen gard en Lalwa ki *non-existent* dan le sans ki i la, i dormi.

Mr Speaker, ozordi i annan en kantite koze. Parey prezantater *Bill*, Minis in dir diferan dimoun i pans dan diferan fason lo sa morso Lalwa. E nou osi vwar ki ozordi nou vwar en kantite lipokrizi lo sa zafer. Menm yer swar nou'n vwar lo *T.V*, depi ler ki sa morso Lalwa in ganny bibliye depi komansman sa lannen, yer swar nou vwar en boug mont lo Televizyon, i dir i ti a'n swete vwar plis konsiltasyon. I ti a'n swete Gouvernman ti konsider en referendum. Be li tou sa letan li, in reste silans lo la li. Sa i montre ou pir lipokrizi ki egziste dan sa pei.

Mr Speaker, an 2011 ler sa Lasanble egziste la, *existing Assembly* ti deside pou antre dan Eleksyon, nou ti konnen nou ki pou annan bokou morso Prozedlwa ki pou vin devan nou Lasanble. Bokou morso Lalwa ki kontrovers ki pou vin devan nou Lasanble, ki nou pou bezwen pronons nou lekor lo la. Se pour sa rezon ki avek bravour, nou ti deside pou nou konteste sa Eleksyon, ler serten group ti deside pou zot *chicken* out akoz nou ti

konnen ki nou pe vin reprezant lavwa lepep. E lavwa lepep se lavwa tou dimoun. Pa zis bann group mazoriter me osi bann group minoriter dan nou pei. E ozordi bann dimoun ki annan loriyantasyon seksyel diferan avek sa ki pou nou, zot en group e zot osi zot bezwen ganny serten proteksyon. Annou pa bliye poudir sa bann dimoun, zot bann dimoun ki kontribye dan pei. Zot bann dimoun ki prodiktiv e souvandfwa, se bann dimoun ki travay tre, tre dir. Sa bann dimoun Mr Speaker, pa neserman bann dimoun ki endesan akoz lamazorite zot, zot aksyon i ganny fer dan prive, kontrerman avek serten nou ki swadizan nou straight, me ki nou fer nou bann aksyon endesan dan piblik, devan zanfan, ensidswit. So , *who are we to judge?*

So, mon krwar sa i bann pwen refleksyon ki nou bezwen mazin seryezman lo la. I annan menm serten dimoun ki pe dir ou si ozordi sa bout Lalwa i pase, nou pe ouver en laport pour bann lezot keksoz, par egzanp maryaz ant 2 dimoun *same sex*.

Be Mr Speaker, sak keksoz i annan son letan. Si ozordi sa senkyenm Lasanble li i decide vot lo sa bout Lalwa pou tir sa 14an santans ki si 2 dimoun ki'n donn consent pou zot fer zot sex an prive, demen ler i ariv moman, sa lot Lasanble ki a vini, si i annan en lot letap ki pou swiv, zot a pran desizyon. Me sa Lalwa pou le moman pa pe fer okenn provizyon.

Mr Speaker, mon'n dir i annan en kantite lipokrizi dan sa zafer me nou koman en Parlman, koman bann endividi, koman bann dimoun ki reprezant lavwa lepep, nou respekte tou lopinyon. E nou donn sak lopinyon son merit. Me selman, ler serten desizyon in ariv ler pou ganny pran, i bezwen ganny pran. E ozordi, mon kontan bomaten Mr Speaker, ou'n koz lo referans Lepep. Be Lepap ozordi in pran li en lapros tre liberal anver bokou keksoz. Legliz Katolik ki Legliz prensipal par egzanp, i annan en kantite keksoz ki nou pa ti koz lo la. Mwan mon en Kreyen, mon en gran krwayan. Me nou osi nou bezwen pran en lapros en pti pe pli liberal anver serten size. Par egzanp, 6 issues kontroversyal ki Lepap in pronons son lekor lo la depi ler ki in ganny mandate, se sa zafer *gay and civil union*. Lepap ozordi pe dir li osi poudir i pa pe consent pour 2 dimoun menm sex annan en relasyon beni, ki nou apel maryaz, me ii osi an menm tan, i pa kondann en dimoun ki annan loriyantasyon seksyel gay. E vwala ki Lepap in menm dir.

Mr Speaker, mon a rod en pti kou sa kotasyon. *'If someone is gay and searches for the Lord and has good will, who am I to judge?'* Sa i en proklamasyon ki Lepap ti fer an 2013.

En lot size kontrovers ki Lepap in koz lo la se *abortion*. E in menm dir poudir, *'Priest's around the world would be allowed to forgive sins of abortion.'* In menm donn lotorite son bann Pret atraver lemonn, si en dimoun ki'n komet abortion, ok i al konfese, in menm donn lotorite pour sa Pret, o non Zezi, donn serten pardon. E Lepap, bann lezot *issues* ki in koz lo la se *economic equality*. *Climate change*. In osi koz en kantite lo *Vatican burocracy*. *Pope Francis criticize the Vatican burocracy, accusing some of lusting for power and suffering from spiritual alzeimers*. E ozordi mwan mon'n swiv sa bann deba ki'n ganny fer dan enn de landrwa. En kantite dimoun ki spirityel nou respekte zot lopinyon me nou les nou parfwa ganny anfermen en pti pe dan san doktrin spirityel. Nou pa vwar *the bigger picture*.

So, Mr Speaker, ozordi sa morso Lalwa ki devan nou Lasanble, i pe demann nou pou fer en kantite refleksyon e nou isi dan sa Lasanble, nou'n fer en kantite refleksyon, nou'n fer en kantite konsiltasyon, nou'n koz ek en kantite dimoun, nou'n rod pwennvi en kantite dimoun. E en kantite dimoun i annan pwennvi diferan me nou koman en Gouvernman, nou santi poudir *it's high time* ki nou aret marzinaliz serten group dimoun, *it's high time* ki nou donn serten group dimoun zot *fundamental Right* koman en imen. Nou sa Lalwa pa pe ankouraz okenn dimoun pou al fer okenn relasyon gay, omoseksyel eksetera. Sa Lalwa pe senpleman dir nou pe tir en krim, en kondannasyon, en santans ki atase avek en tel akt. E se sa ki sa Lalwa pe fer e nou dan sa Lasanble, nou pou vot avek nou konsyans. Nou pou fer sa

ki nou krwar i byen pour nou sosyete. Parey mon'n dir pli boner, sa group dimoun i en group dimoun ki demann en lavwa pour zot. I annan serten group dimoun ki petet pou pans lekotrer but it's high time ki Gouvernman in anmenn sa morso Prozedlwa devan nou e nou, nou pou pran nou desizyon lo la.

Avek sa detrwa mo Mr Speaker, mwan personnelman mon pou siport sa Prozedlwa.

Mersi.

MR SPEAKER

Onorab De Commarmond.

HON CHARLES DE COMMARMOND

Mersi Mr Speaker.

Mr Speaker, depi ler sa Prozedlwa in ganny devan nou, konmsi ki in ganny pibliye avan, mwan personnelman mon'n ganny en ta referans, en ta lekritir, dimoun in ekrire mwan. Dimoun in anvoy mwan kopi, sirtou dan larelizyon e ki Labib i dir veye, ensidswit. En kantite keksoz en. In dir ladan ki dan La Jeunesse ki zot dir, dan Levictisis ki i dir, dan Romen, dan Corinthians. Plizyer *area* dan Labib ki i dir la. E selman mwan osi prezan mon'n al pran Labib en kou, mon'n get gete ki i annan ladan. Sey regarde.

Mwan mon komans mon lentervansyon avek La Jeunesse aköz La Jeunesse li i donn nou, nou direksyon lavi, koz lo nou kreasyon e tou sa. E letan mon get dan La Jeunesse, mon vwar ki Bondye i dir i kree zonn a zimaz de Dieu. E La Jeunesse i eksplik byen. Dan sa ki i dir, i kree l'homme a l'image de Dieu, i eksplik tou le 3 kategori ki kapab *emerge* dan sa kreasyon. E i ensiste lo l'homme feminin e masculin. Masculin e feminin, pour *pro-creation*. Pou kontinyen peple lemonn. Me dan sa leksplikasyon, dan La Jeunesse, i osi eksplik ou ki en dimoun i kapab ne san sa kapabilite pou kapab peple. Sa ki ozordi nou apel omoseksyel *whatever*. An Kreol nou dir Pilon.... E sa Mr Speaker, dan La Jeunesse

(Interruption)

MR SPEAKER

Onorab, *this word is un-parliamentary. Retract.*

HON CHARLES CHARLES DE COMMARMOND

Mon *retract* me omoseksyèl, *whatever*

(Interruption)

MR SPEAKER

Wi, omoseksyèl i ok.

HON CHARLES DE COMMARMOND

Sa ki oule.

Mr Speaker e dan La Jeunesse i eksplike ki Bondye i pa pini. Mon dir klerman, Bondye pa pini sa bann *l'etre* ki li in fer a son l'image. Me kot problemn i vini? Problemn i vini letan *l'etre* imen i perdi son sans imen, i al dan direksyon zannimo. La ki problemn i vini. Ler la sodomi i antre an poz. Se la kot problemn i vini. Se sa ki mon oule, mon'n komans li koumsa pou mwan kapab fer dimoun konpran la diferans, i annan en diferans kantmenm ant en dimoun ki ne omoseksyèl, ki ne avek plis sa kote feminen, ek letan en dimoun ki swa en zonm, ki swa en fanm, ki swa en dimoun ki'n ne dan milye. Letan enn i al fer la sodomi, la ki problemn i vini, la. E sa ki mwan mon krwar Kod Penal ki devan nou pe dir e ki pe dekriminalize, pe dir tire ladan. Pour mwan se pa omoseksyalite. Se la sodomi ki pe dir tire. Mwan mon vwar li koumsa mwan. Sa mwan sa. Mon vwar li koumsa. Prezan mon poz mon lekor en pe kestyon. Mon dir akoz ki an 1955, Angle i dir met sa akt Sodomi la, dan Kod Penal. Avan sa, ti annan dimoun. Be zot ti pe fer sa bann akt akoz sa bann akt ti fer depi lontan sa. Be pa ti mete dan Kod Penal. Akoz?

Prezan kestyon osi ki devlope de sa, mon poz mon lekor kestyon. Akoz ki letan sa akt in vin dan Kod Penal, nou napa bann ka spesifik konmsi. En kantite ka kot dimoun in ganny tyonbo, kondannen, met dan prizon ensidswit, ensidswit, parey Kod Penal i dir. Pourtan, pa zis dan Sesel me dan Sesel in annan bokou e en bon pe dimoun ki'n fer sa. Ki'n al dan sa direksyon. Dimoun i konnen. La ki mon pe koze, nou tou nou konnen i annan dimoun lot zour in vini devan in dir, mwan mon koumsa, lot i koumsa. Be Kod Penal pa i la, nou pa fer nanryen? Nou'n pran nou'n met laba? Konmsi pour mwan la i annan en keksoz mon pa pe konpran. Prezan, mon'n ekout byen ki'n ganny dir dan nou Lasanble ozordi. Mon'n ekout byen diskisyon ki nou Lasanble in anmenn devan. Nou Lasanble in fer keksoz ki byen li. Nou'n *initiate* bann diskisyon pou dir dimoun vini, annou vin koze lo la. E mwan mon'n vwar i annan lipokrizi *around* dan nou pei. Tro bokou. Tro bokou Mr Speaker. Mon ti a'n voudre ki lezot group enterese, lezot group ki santi konsernen, ti a'n osi fer bann diskisyon. Ti a'n osi dir annou koze. Ti a'n osi dir vini, annou ekoute ki Labib i dir, ki sa tel larelizyon i dir, ki La Jeunesse i dir, ki lot i dir. Annou al fouy en pe. Annou al dan fon. Annou gete osi ki Kod Penal vreman pe dir nou. Konmsi eksplik dimoun plis, pli detaye. Mon santi mwan, i annan en problemn ozordi dan nou pei. Bann sef bann diferan Parti i koze Mr Speaker dan nou pei. Sa bann dimoun be:- zis yer swar mon'n tann enn in dir, i pa'n dir i kont en. I pa'n dir i kont selman in dir i mank diskisyon. Be leres ki i dir? Pa dir nanryen? Konmsi pou mwan sa pa normal. E mon osi anvoy en pe blanm. Letan mon gete, i dir dan *Bill* ki devan nou. I dir depi 2011 Sesel in aksepte pou enplimant bann regilasyon, bann soz enternasyonal laba. Bann dimoun in vini la. Mon pa'n tann li nonm direktman keksoz lo la mwan. In koz an zeneral lo *Human Rights* me

spesifikman mon pa'n tro, tro tann nonm li mwan. Me nou depi 2011, savedir nou ti kapab ouver sa deba en kantite. Sa mon pwennvi mwan. E an plis, Biro *Attorney Zeneral* mon santi mwan, pa'n eksplik ase. I pa'n eksplik ase akoz dimoun deor i pa ankor kler lo sa zafer Kod Penal la. Ki sa ki nou pe amande la, i pa ankor ase kler. Konmsi i demann foy ankor, foy ankor, pou fer dimoun kapab konpran. Mon asire mwan, si dimoun i konpran byen, si nou koz ankor lo la, pa ni bezwen fer referendum. Pa bezwen referendum Mr Speaker, me i enportan pou nou eksplwat sa Prozedlwa ki devan nou, eksplwat son konteni ankor plis, pou fer lezot dimoun ki pa telman sezi, ki pa telman konpran pou kapab konpran pli byen kwa ki nou pe koze.

Lo sa pwen, mon santi mwan poudir nou pa'n ase, akoz lespri deryer sa Prozedlwa akoz problem moralite nou sosyete. Problem, lafason larelizyon i konstrir nou sosyete, in ankre dan nou sosyete. Mon santi mwan koman en Manm Parlman ozordi, ki mon pa pou kapab vot pour sa Bill, sa Prozedlwa ki devan nou. Mon santi mwan ki nou devret etal ankor en pe diskisyon. Mon ti a kontan mwan, nou diskite ankor d'avantaz, enkli lezot dimoun, enkli konmsi bann dimoun, bann sef dan diferan larelizyon, sef diferan Parti Politik, sef diferan kous popilasyon, vin pronons zot lekor lo la. Nou tro konn tro bokou keksoz ki pase dan nou pei, be fodre alor nou fran, nou vini, nou dir, nou partisipe e annou met devan sa ki fodre mete korekteman.

Lot zour mon'n pas la kot *Happy Youth Club*, be sa ki mon aprann ki swa ki'n pase dan zanmirant Happy Youth Club, be mon dir be person pa ti ganny kondannen? Be ti apre '55 sa. Apre 1955. Zot dir mwan i annan dimoun ki ankor drwa ziska ozordi. Konmsi i annan en bann keksoz Mr Speaker, mon pa dir nou bezwen al dan detay tousala mwan. Me selman, lo sa Prozedlwa ki devan nou, mon santi nou ti devret al pli dan fon pou kapab fer nou pep pli konpran kwa ki nou pe dir. Kwa vremen ki nou pe demann nou Lasanble pou aprouve.

So, on this basis, mwan mon ti a kontan nou al ankor *back* dan nou popilasyon. Mon repete, pa pou fer okenn, okenn referendum me pou nou debat ankor en pe, pou fer nou pep pli konpran akoz nou pep in ariv en tan la konmsi i oule vin parey Sen Thomas. I oule vwar tou keksoz pou krwar. Be annou ale, petet ki i pa oule konpran. I difisil pou krwar dan serten sironstans. Annou ale, annou met en kou sa an pratik. Annou met li en kou an pratik, nou a gete ki pep i dir. Si letan nou met an pratik:- akoz lot zour mon'n demann *Attorney Zeneral*. Mon dir eksplik mwan byen sa zafer la. Eski kantmenm ou pa'n vwar, ou krwar? Eski kantmenm ou pa'n vwar en dimoun fer, ou kapab kondann li? I dir mwan wi. Mon dir en en, la i annan en problem. Be apre zot dir mwan non. Mon pa konnen. Mon'n demann en dimoun ki ti Gard, ozordi i dan larelizyon *full time*. I dir mwan, mwan mon napa problem ek sa mwan. I dir si ou zafer ou'n fer dan kasyet, person pa'n vwar, alor i *ok*. Ou al demann ou pardon ek Bondye. Me si nou vwar ou pe fer, be mon dir be sa tou zafer i:- i toutafe normal. Si ou vwar en dimoun pe fer sa ki mal, *carnal knowledge*, pa *carnal knowledge*, ou ganny kondannen. Ou ganny tyonbo. *So*, i annan tou sa deba *around that* ki mon panse mwan a mon avi, i pa ankor ase ganny byen *expanded*, byen diskite o profon avek nou pep, pou fer nou pep kapab sezi e aksepte sa ki nou pe debat ozordi.

Avek sa Mr Speaker, mwan parey mon'n dir, mon pa pou vot pour sa Prozedlwa, mon pou plito *abstain* pou mwan dir annou prolonz en pe deba apre nou a rediskite. Ok. E nou demann, nou fer en lapel avek Medya. Medya osi pa'n ed nou bokou ladan. Pa'n ed popilasyon bokou. Ou konpran. Sa ki nou pe dir la i al partou kote.

Anyway, vwala mon aret la pou le moman. Mon *abstain* pour sa Prozedlwa.

Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Onorab Vangadasamy, ou krwar ou pou pran plis ki 10 minit?

HON SHERYL VANGADASAMY

10 a 12 minit Mr Speaker.

MR SPEAKER

10 minit.

HON SHERYL VANGADASAMY

Mon a seye.

MR SPEAKER

Proceed, ale.

HON SHERYL VANGADASAMY

Mersi Mr Speaker.

Bonn apre midi Mr Speaker. Bonn apre midi Minis, Manm koleg Onorab, zabitan Mont Buxton e lepep Seselwa.

I pa ti mon lentansyon pou mwan koz lo Labib ozordi, me apre diskour mon koleg avan mwan, permet mwan pou fer sa pti ilustrasyon. Dan Genesis, Labib in dir poudir Bondye ti kree zonm, ti apel Adam e dan Adam, i ti pran en lezo, son ribs e i ti fer Eve. E i ti dir avek Adam ki ou ti bezwen en konpanyon. Alor, i ti pran en madanm i ti fer, ti apel Eve pour Adam. Okontrer, dan *Old Testament*, ki nou apel li dan nou Labib, i sa parti Labib ki pli *strict*, ki pli rezerve, kot pinisyon pour okenn pese, ouswa okenn aksyon mal, ti ganny stone to death, ouswa i ti annan en lapros *an eye for an eye or a tooth for a tooth*. Me se avek larive Zezi Kri dan Nouvo Testaman ki sa ki'n fer ki Zezi ti dir, sa ki pa'n fer pese, anvoy premye ros. Ki'n fer kler se ki set atraver Zezi, se kot tou peser ki rekonnet son pese e i repantir, i ganny sove. E kot in dir in vin pou sov bann peser, bann ki malad ki bezwen medsen. Kot in dir *love your neighbor as you love yourself and judge not and you shall not be judged. But what measure you use, the same measure will be used against you*. I pa'n dir fer sa ki mal vin byen me in dir ki son leker, son laport i ouver pour nou tou e nou tou. E ki si nou repantir, nou tou nou ganny sove.

Mon ti ganny elekte isi dan sa Lasanble lo en mazorite plis ki 1100 vot me zour mon ti sermante isi dan sa Lasanble, mon reprezantan Mont Buxton ki reprezant ozordi 2989 elektora. Mon reprezant isi tou kous mon distrik. Bann *labourer*, profesyonnel, pti biznes, manman e papa tousel, gran fanmir, pti fanmir. Mon reprezant lavwa pli vilnerab e osi bann ki pli eze. Mon reprezant lavwa lazenes, lavwa bann ki pli aze. Lavwa Kretyen, Katolik, Anglikan, Advantis, Jehovah, menm bann Mizilman e osi bann Ate. Me mon osi reprezant lavwa tou dimoun e osi mon annan mon prop lavwa. Mon reprezant lavwa bann dimoun ki eteroseksyel e osi bann ki dir i *bi-sexual*, ouswa omoseksyel, akoz sa i devwar e responsabilite sa Lofis ki mon ti sermante, pou koz pour mon bann zabitan e par mon bann zabitan. An menm tan ki mon konsyan ki mon debout lo tiket mon Parti, ki mon senserman konsyan, apresye e pa oublie. Sa Parti ki'n lalit e ozordi arive fer bokou Seselwa, enkli mwan menm, atener atraver loportinite. Atener e fer realize bokou bann rev. Me osi koman en reprezantan, mon en etre imen ek mon prop konsyans, lopinyon e santiman, malgre parey bokou de fwa, admet ki mon pa perfe. Se lo sa loptik, tou prenan an kont sa ki mon'n mansyonnen par lao, ki mwan reprezantan Mont Buxton pa pou vot an faver sa Mosyon me mon pou *abstain* pour rezon swivan e apre konsiltayson deba ek mon bann zabitan. Zot ti fer mwan konfyans. Menm bann ki pa ti vot pour mwan pandan sa dernyen 4an, nou'n reisir form en respe mityel e en fason travay. Mon distrik i enn ki marzinalize politikman, sosyalman e ekonomikman, me mon kontan mon distrik, malgre nou defi. Mon devwar pou vwar zot mon bann zabitan, se pou pas Lalwa pou kree plis koezyon sosyal, pou anmenn plis linite, plis konprenezon e plis lapartenans. Mon devwar osi pou eksplike e koz ek mon bann zabitan lo bann pozisyon, Mosyon, Polisi e Lalwa ki pe ganny pase, debate e propoze dan sa Lasanble. E mon bezwen ekout mon bann zabitan.

Mr Speaker, mazorite mon bann zabitan pa ankor grasp e vin ek realite sa Lalwa. Mazorite mon bann zabitan i santi ki nou pe al tro vit. Nou pe bouz tro vit ek sa Lalwa, ek sa kalite sanzman. Mazorite mon bann zabitan pa an faver ki mwan koman zot reprezantan, i vot an faver sa Mosyon. Me o menm moman, mon osi annan en responsabilite anver tou dimoun dan mon distrik, enkli bann minorite e dezavantaze. E mazorite osi e avantaze.

Mr Speaker, as en reprezantan responsab e aktivis mon Parti, ki'n lalit pou tir diskriminasyon, ki'n lalit pou tir bann lenzistis tel ki an 1964 si mon ti pov mon pa ti pou al lekol, si mon ti nwanr mon pa ti pou al lekol, mwan, ou zanfan, mon zanfan, tou nou zanfan ti pou'n sibir en serten form diskriminasyon. Kot mon'n dan en pei, pa akoz mon en fanm ki mon pa kapab annan menm loportinite fer menm louvraz ki en zonm e menm tous menm saler.

Non Mr Speaker. Nou Parti in enn ki'n lalit. Nou'n byen ganny fonde e nou pep, nou konn nou lidantite. Nou pa get ras, kouler, sex oubyen mwayen me nou en pep, nou Seselwa e Seselwaz.

Mr Speaker e ser e frer Seselwa. Bokou pe ganny dir lo sa size dekriminalizasyon omoseksyalite e i annan bokou ki pe demande ki pou arive apre. Largiman ozordi se nou en pep ki'n ganny formen lo serten fabrik sosyal, fabrik moral, fabrik spirityel avek serten valer, *whether we like it or not*. Letan bann blan bann *Western Countries* ti vin koloniz bann pei Afriken, bann premye dimoun ki zot ti anvoye sete bann missionaries pou prese, pou koz lo *Christianity* e pou konverti nou bann nwanr e se sa nou listwar e se sa nou fondasyon. Ozordi kantmenm bokou pou dir fer krwar bann ipokrit, me nou en pei ki plis ki 95 pousan i Kretyen, fonde lo sa bann menm valer, menm prensip krwayans ki nou zanset in ganny enstrir e nou fermeman krwar. Malgre i vre i annan bokou lipokrizi, bokou fer krwar, me sa i en realite. Leve aswar e pou sanz sa lanmen pa fasil, malgre ankor enn fwa nou dir i annan bokou lipokrizi e fer krwar.

Mon pa la pou pres Labib oubyen montre ledwa. Mon pa la pou fer louvraz ni Pret e ni Paster me mon annan en responsabilite pou koze e dir. In pran bann western countries plis

ki centuries pou ariv lo en nivo konpran, analiz omoseksyalite. Kantmenm nou tou nou konsyan ki sa in toultan la dan kasyet pa zis Sesel, me depi oparavan dan tou kwen lemonn. Labib i pres lo la. Bann archeological findings i demontre sa e nou pa pe dispute sa. Me in pran bann pwisans parey Lanmerik, plizyer e plizyer lannen pou dekriminaliz zot Lalwa lo sa size e sa in vin avek plizyer lannen ankor pou fer tel parkour. I zis la anba nou lipye e nou, nou ankor nouvo e en nouvo demokrasi. Les mwan fer en pti revi lo sa listwar. *The Stonewall riots which occurred in New York in June 1969*, i ganny zeneralman konsidere sa enn ki ti komans mouvman Drwa pour bann gay, an menm tan osi dan Lanmerik. Canada, Langleter ek Wales in dekriminaliz omoseksyalite 1967. *The Western Countries* in kapab komans konpran e tir bann gay, sorti dan *closets by 1970's*. *American Psychiatrists Association* in remove omoseksyalite from its list of psychiatrists disorders in 1973. E nou Sesel, nou'n vin endepandan in 1979.

Mr Speaker, at the day and age ki'n pran bokou decades and centuries pour menm bann pei pli avanse, in pran zot bokou letan pou asimile, diskite, konpran, menm kantmenm i ankor annan bokou defi e pou touzour annan diverzans lopinyon, in annan rayot, in annan lasasinasyon e plizyer lezot akt dan bann tel prose, i pa savedir i byen me i demontre lanplere lakseptans e konsekans bann tel sanzman ki wi, i tous lavi pa zis sa minorite, sirtou dan nou pei direkteman, me i osi tous lavi nou mazorite. I en sanzman e en lide radikal pour nou pti pei ki merit pran letan e donn nou pep letan pou asimile e konpran. I vre ki nou'n sinye Lakor enternasyonal. I vre ki nou kont okenn form labi Drwa lmen. I vre ki tou sitwayen i merit rezouir menm Drwa, proteksyon e sekirite dan son pei. E mon konpran presyon e pozisyon nou pei ozordi, an sa ki konsern nou bann lobligasyon enternasyonal. Konformite ek bann *norms*. Nou pa zis pti Sesel me nou form par en lemonn global e sa toultan nou'n dir me lemonn global enternasyonal i osi merit bezwen konpran ki sak zanfan, sak pei i diferan ek son norm, kiltir, listwar, fason fer, fason panse, ki pa neserman parey. Pa neserman pou ariv parey e dan sa dele letan ki zot, zot deside dir e etabli. Lemonn enternasyonal i bezwen respekte lidantite, lavwa sak pei koman en sitwayen sa lemonn, an respektan nou norm, nou fason fer, nou letan ki nou merit fer, nou kiltir e nou tes pou nou fer fas, anbras bann sanzman, bann tel sanzman, oubyen bann evantyalite sanzman si i neser, kan i neser, si i pou de bon e kan i pou bon. Lemonn i bezwen konsyan ki pa ni menm 40an ki nou'n vin endepandan, pa ni menm 30an ki nou'n vin en demokrasi, nou parmi bann pli pti leta e ankor en tre, tre zenn demokrasi. Nou listwar i konpletman diferan ek bann gran pwisans global. Zot in fer fas ek plizyer traze zot listwar, plizyer letap ki nou, nou pa'n vwar, nou pa'n fer fas avek. Nou en pei ki'n devlop vreman, vreman vit. Nou'n grandir vit. Letan lemonn ti pe fer fas ek *industrial revolution*, nou pa'n tro pas ladan. Nou'n bouz dan en letap e devlopman rapid dan lot. Pa ki i pa bon konpletman me koman imen, imen ki pe ganny enpakte ek tou sa bann sanzman pa pe ganny letan pou peze, pou poze, pou asimile e konpran. Ozordi get nou Sesel. Rikord fabile ek nou bann *achievements*, *GDP* e pozisyon lo lasenn enternasyonal, reform *IMF*, safety net pour nou vilnerab, meyer Konstitisyon, fasilite e takse tou bann bezwen de baz, ledikasyon, lasante, teknolozi e kot nou'n ale i tre byen. *Fibre optics, you name it*. Ozordi mon zanfan i koz ek mwan lo data, giga bites, eksetera, eksetera. Telman nou'n evolue sorti dan manz friyapen bwi, boulgor 40an pase, pour *Samsung S7 edge, Ipad* eksetera. I bann sanzman vit, radikal, byen, wi. Me annou get en kou nou pep. Ozordi nou fabrik sosyal is at its lowest pli zanmen ki 40an pase. Nou kominote i nepli parey avan. Nou pe koz lo Renesans Sosyal, Moral. Maryaz i vin pli rar e si i annan, i pa dire e pa parey lontan. Divors i ogmante. Manman e papa tousel in ogmante. Zanfan ki pe fer zanfan, lalkol, drog ki'n deteryore. Valer sosyal, valer moral ki'n degrade. Relasyon in sanz dimansyon. Lalang, adilter, cheating, annan 2 ou 3 fanm i en realite e pe komans vin en norm. lanmour prop, vre, vre lanmour pe perdi valer e lespwar egziste. Zanfan ki pe grandir zis koumsanmenm. Tousala i bann nouvo defi nou nouvo sosyete e tousala ki nou bezwen realize. Aksepte ki i en realite. Pa zis pour nou me pour lemonn antye. Me pour nou i pli grav

akoz zis avanyer, mwan ek tou nou zenerasyon ti pe zwe kouk kasyet. Mon gran manman e gran papa ti donn en koudmen elev mwan. Lavi Lari Angar ti en lot fason. Mon bann vwazen/vwazin ti lafanmir. Ti gou. Ti annan problem me nou ti byen. Nou zanfan ti konpran diferaman. Avanyer nou ti annan nou problem me nou ti annan kanmarad. Mon'n ganny dir par bann saz dan mon distrik ki'n la avan mwan, ki pe ekout mwan, ki ti annan sa vre lasaler, sa vre savwar viv, sa vre lanmour Seselwa e Seselwaz. Frer e ser Seselwa. Mon konpran nou dilenm me mon leker i avek mon pep ki mon oule vwar epanouir. Nou zanfan i grandi byen. Zot kann vre valer, vre lanmour, lape, linite, dinyite. Mwan koman reprezantan ki osi enparfe, in seye e ankor pe seye. I en defi enorm e nou pa ankor arive e vot an faver sa Lalwa se pou al met plis defi lo deza sityasyon reel e aktyel, ki nou pa ankor vreman sezi, mannye e deal avek.

Mr Speaker, dan mon lavi antye, tou mon karyer in egzize ki mon sermante. Koman en Zofisyé Lapolis, mon'n sermant pou protez, defann Konstitisyon mon pei. E a sak fwa ki mon'n sermante kot Lapolis, devan Lakour koman Prosekiter e menm pou donn levidans Ankour, i bann menm letan, menm isi dan sa Lasanble, in annan en parol ki nou'n toultan dir a lafen e in ganny fer lo en Labib. Diskisyon e deba in deroul toultour sa size. I byen or si i pa mal. Si i en pese ou non. Si nou en peser oubyen non. Parey mon'n dir oparavan, mon pa ni Pret e ni Paster. Mon pa ni parfe oubyen san pese me mon pou pronons detrwa parol lo la akoz mon ti sermant ek en Labib e lo en Labib. Mon dernyen parol tou mon sermantasyon ti sa. *'So help me God.'* Mon sant mon Lim Nasyonal e mon menm remersye Bondye. Nou pa la pou ziz person. Nou pa la pou dikte ek person lo son swa lavi ouswa personnel, seksyel e menm entim, me nou la pou koze, partaze e diskite e aranze, amelyore e respekte. Ozordi nou *qualified Laws* ki egziste in sorti ek serten premiz dan Labib. I liv ki'n pli ganny lir dan lemonn e menm dan plis langaz egziste. Lalwa egzizan i sorti ek serten rasin, lo serten Lalwa e fe dan Labib, *whether we like it or not*. E koman en pep ek plis ki 95 pousan krwayan, i en liv fondamantal. En Lalwa kle ki nou konsyan, kantmenm mazorite de fwa letan pa ganny adere oubyen met an pratik. Kot in ganny etablir i mal, i mal. I pa savedir si lemonn antye pe fer ki sa i fer li byen. Si ozordi en kantite maryaz i kase akoz adilter, i pa savedir ki adilter i byen e nou merit endorse. I pa savedir ki ler nou prizon i plen ek bokou ka vol, ki vole i byen akoz bokou pe fer. O kontré, sa i bann swa. Swa pour en madanm ou en zonm i komet adilter, i *cheat*, i vole, i zoure, i koz lalang, i pa respe son paran. Antouka, konesan diferans ant byen e mal i en swa. I en swa personnel me pa savedir i byen. Nou asim responsabilite e konsekans nou swa. Me ankor enn fwa, i pa savedir ki i byen, i pli gro, i pli mwens.

The basis of the 10 commandments, Bible exerts do have a basis in the enactment of the qualified or existing Laws nowadays. In vre Lalwa in sanze, in evolye, in modernize pou deal ek evantyalite modern ozordi, me larealite i reste ki in en baz e reste dan en sans koman en baz depi o komansman e i reste pour bokou de nou, *whether we like it or not*, nou pe viv li, *whether nou like it or not, or whether* si nou pe fer li, si nou pe viv li 100 pousan. Si nou pe *practice li to the letter*. Me pour 95 pousan nou popilasyon i sa baz. Swa si nou deside viv li, swiv li, practice li, sa i en swa endividyel e personnel. Me i reste la e i reste labaz. Nou kapab sanz Lalwa Zonm me nou pa kapab sanz oubyen reekrir lekritir, reekrir Labib. Koman en zenn reprezantan ek en lespri ouver, mon senserman konpran e aksepte tou swa mon elektora akoz zot swa lavi i reste zot swa. E mwan koman zot reprezantan, respe sa bann swa. *Be it* ou ki dan minorite, ouswa en mazorite. Me respektan ou swa i vin avek en respe e konprenezon mazorite lezot swa, osi mon elektora. Me respektan sa swa pa vedir dir oubyen reekrir en mal ki'n ganny ekrir dan lekritir pli o ki mwan, pou fer li vin en byen.

Ser e frer zabitán. Koman en reprezantan, koman en imen, en zenn. Koman en peser e en *etre* imen enparfe, reprezantan Mont Buxton pou *abstain* lo sa Mosyon. Mon pa pou vot an faver akoz parey mon'n dir oparavan, ler mon ti sermante le 11 Oktob 2011, mon ti sermante pou defann e protez e servi mon pep, mon pei e mon Konstitisyon. E a lafen, pou

ed mwan desarz mon responsabilite e toulezour mon lavi mon ti dir, 'So help me God.'

Lo sa not e lo lapar mazorite mon zabitan, 'So help me God' i labaz e merit labaz nou sosyete. E sa sermantasyon e tou sermantasyon i ser e enportan pour mwan, *regardless* mon pese, mon fot, fot mon bann zabitan, pese e fot nou tou. Se avek led Bondye e lo sa not, ki mwan mon pa pou vot an faver sa Mosyon, an tou respektan tou mon ser e frer Seselwa e Seselwaz.

Mersi.

MR SPEAKER

Bon, nou *adjourn* ziska 2er.

(LUNCH)

MR SPEAKER

Bon nou ava kontinyen avek nou deba lo kriminalizasyon. Bann *unnatural practices*. Onorab Rose.

HON MARIE-ANTOINETTE ROSE

Mersi Mr Speaker.

Bonn apre midi tou dimoun. Mr Speaker, ozordi devan nou Lasanble se en Prozedlwa tre enportan. Enn ki'n sisit bokou deba e enn ki nou'n reflesir bokou lo la avan ki nou konsider li devan nou Lasanble Nasyonal.

Sa i konsern Lalwa pou dekriminaliz sodomi ki nesedit en lamanman dan nou Kod Penal.

Mr Speaker, depi ler ki sa lanons in ganny fer e ki sa Lasanble Nasyonal in ganny mandate pou konsider sa Prozedlwa mon lofis e nou bann Manm Lasanble Nasyonal nou'n angaze a lekout piblik e anmenn en diskisyon fran e onnet an sa ki konsern sa size.

Mon'n osi resevwar plizyer let pour ouswa kont sa Lalwa. Bokou dimoun in vin tou senpleman bezwen rod en lesplikasyon. Mon'n pran letan pou lir e konsider tou bann let ki mon'n resevwar e i annan menm serten manm piblik dan ki nou'n angaz nou dan diskisyon serye lo sa size.

Mon apresye nivo deba ki manm piblik in angaz li ladan anver sa size ki sansib pou bokou kous lasosyete. En mark matirite piblik anver bann Lalwa ki a la fwa sansib e fondamantal.

Mr Speaker, lamannman ki devan nou se Lartik 151 dan nou Kod Penal ki pe demande ki nou retir sa provizyon ki anmenn en santans 14an dan sirkonstans kot en msye oubyen en madanm i ganny trouve koupab pou fer *anal sex*.

Sa provizyon se en Lalwa Angle ki nou'n erite koman ansyen Koloni Angle, en Lalwa ki bann Franse e Angle in fini abolir menm si sa in reste lo nou *stated book* pandan tou sa bann lannen.

Swivan sa lanons Prezidan Michel, deba in leve otour plizyer pwenn referans avek sa Lalwa e evidaman bokou dimoun in eksprim zot pwennvi lo la. Premyerman nou parti pa pe met okenn presyon lo nou bann Manm Lasanble Nasyonal pou vot swa kont ouswa pour sa Lalwa. Sa vot parey i apele, se en vot de konsyans. Sak Manm Lasanble i lib pou fer son propo desizyon dapre diskisyon ki'n fer avek plizyer kous nou sosyete.

Dezyenmman depi Mars sa lannen sa Lalwa in ganny Gazete. I fer deza 3 mwan depi ki nou isi dan sa Lasanble e nou'n egzamin sa Lalwa a fon. Nou'n fer 2 rankont piblik, enn lo Mahe e en lot lo Praslin kot tou manm piblik ki ti anvi met zot pwennvi devan in ganny sans fer li. Medya Nasyonal in osi partisip aktivman dan deba kot plizyer program e plizyer Lartik in ganny ekrire lo la e media sosyal in osi zwe son rol.

Nou'n osi donn ase letan ant *First e Second Reading* sa Lalwa pou ki okenn manm piblik ki ti anvi reazir ti ganny sans fer li. Mon lofis e lezot Manm Lasanble in resevwar plizyer let swa pour, swa kont sa Lalwa.

Mr Speaker, napa en morso Lalwa dan nou pei ki'n ganny plis konsilte e resevwar plis latansyon e konsiderasyon ki sa morso Lalwa ki nou pe konsider la devan nou Lasanble. Sa dan li menm i an menm tan istorik e enteresan.

Sa Lalwa dan li menm i senp. Akoz i pe retir en santans kriminel avek en akt seksyel fer an prive ant 2 adilt. Sa Lalwa ozordi parey i ete i pe dir ki si en madanm ouswa en imsy e ganny trouve koupab pou fer *anal sex*, menm si tou lede partner i adilt e menm si tou lede partner i donn zot konsantman, tou lede pou ganny anvoye prizon pou 14an. Se tou ki sa Lalwa pe dir. Pa plis, pa mwens.

Dan en fason strik sa Lalwa napa naryen pou fer avek omoseksyalite. Me plito en akt seksyel ki zonn ouswa fanm i kapab fer irespektiv lekel zot partner. A note ki egziste en gran diferans ant en loriyantasyon seksyel e en pratik seksyel. Sa Lalwa pe koz lo en pratik seksyel ki apel *anal sex* pratike par zonn ek fanm egalman.

Byensir o kour sa deba in annan plizyer lenterpretasyon sa Lalwa e bokou dimoun i vwar li koman en Lalwa pou dekriminaliz omoseksyalite. I kler ki si 2 zonn i fer *anal sex* ek kanmarad alors i osi en akt omoseksyel. Me sa Lalwa pa zis lo la. Sa Lalwa i kouver zonn e fanm ki komet sa kalite pratik seksyel.

Me deba otour omoseksyalite in osi donn nou pei en sans pou abord sa size omoseksyalite dan son antyerte. A mon'n avi personnel i en deba ki devret ganny fer. Listwar pe dikte ki se nou zenerasyon ki'n ganny sa manda pou enn fwa pour tou pronons nou lekor lo la. Sa osi i alafwa istorik e enteresan.

Avan mon al pli lwen i enportan eklersi serten *misconception* ouswa malantandi otour sa Lalwa. Premyerman, sa Lalwa pa pe legaliz maryaz ant de zonn ouswa 2 fanm. Lartik 32 nou Konstitisyon i rekonnèt maryaz legal ant selman en zonn ek en fanm. Pou fer maryaz vin legal pou nesesisit en sanzman dan nou Konstitisyon e nou Lasanble Nasyonal pa pe konsider sa la ozordi. Sa Lalwa alors pa pe legaliz linyon ant 2 partner menm sex, ni menm

legaliz omoseksyalite. I pe tou senpleman dir, tir ki 2 dimoun ki komet *anal sex* pa'n komet en akt kriminel ki anmenn avek li en lapenn 14an.

Dezyenmman sa Lalwa pa promouvwar omoseksyalite. Annefe Lalwa i silans lo omoseksyalite e ozordi anba nou Lalwa i parfetman legal pou 2 madanm viv e annan en relasyon entim avek kanmarad. A mon'n avi se selman sosyete li menm ki kapab deside si i pou promouvwar omoseksyalite ouswa non.

Sak Seselwa pe deza desid sa pour li menm atraver son pwennvi personnel an sa ki konsern omoseksyalite. I osi kler ki bokou dimoun i reste endiferan lo sa size.

Trwazyenmman i pa nesese pou nou amann okenn lezot Lalwa. Sa Lalwa napa naryen pou fer avek zanfan. Labi zanfan i konsern *Children's Act* e anba sa Lalwa zanfan Seselwa i ganny proteze ki se swa kont zonn ouswa fanm koman abizer. Mon fer sorti sa pwen akoz serten paran in demann kestyon lo sa size.

I osi pa nesese pou sanz Lalwa ki diriz konportman an piblik, savedir Kod Penal. Sa osi en kestyon ki bokou dimoun in demande. En madanm, en msye, en zenn, en adilt si i konport li dan en fason endesan an piblik i annan Lalwa separe e tre sever ki *deal* avek sa.

Mr Speaker, mon ti a kontan osi profit sa lokazyon pou koriz Msye Wanmkalawan dan son reaksyon ki in fer lo sa Lalwa yer swar. Parey mon'n dir sa Lalwa pa pe legaliz omoseksyalite. Si Msye Wanmkalawan in pran letan pou lir sa Lalwa i ti a konpran sa tre byen. Dezyenmman si i ti konpran Lalwa i ti a konnen ki en senp lamannman dan *Code Penal* pa nesese en *referendum*. Sa Lalwa pa pe sanz okenn striktir fondamantal dan nou pei, i pe tou senpleman tir en santans prizon ki al avek en akt seksyel.

Trwazyenmman *periodic review* en pei se en dokiman piblik, en dokiman ki son prop parti in ekrire lo la a plizyer repriz. Mon vwar li en pe soka pou en dirizan politik dir ki i pa konn konteni ki ti annan dan *periodic review* en pei e pa konn bann lobligasyon enternasyonal ki Sesel i annan.

Katriyenmman in annan konsiltasyon lo sa Lalwa. Plizyer rankont a plizyer nivo in ganny fer zisteman pou konsilte piblik. E senkyenmman Msye Wanmkalawan pa'n dir ki li i panse lo sa Lalwa. In dir ki i panse lo pozisyon Gouvernman. Me eski li i napa en pwennvi lo sa Lalwa. Eski i kapab dir nou si i krwar nou merit pas sa Lawa ouswa nou. Si i ti dan Lasanble eski i ti pou lev son lanmen ouswa non.

Mon dir sa akoz sa Lalwa akoz in ankor enn fwa, malerezman soulev en kantite ipokrizi ki ankor egziste dan nou pei. Serten dimoun i oule pran desizyon ki zot krwar pou fer zot popiler menm si sa desizyon i enn ki diskriminatwar e anmenn bokou lenzistis.

Avek tousala alors, nou Lasanble ozordi pran en desizyon lo sa size ki devan nou. Kestyon ki mwan koman en parلمانter mon'n demann mon lekor ler mon pe konsider sa Lalwa, se ki mon rol koman en manm parلمان. Mon rol se ekout lepep. Mon rol se pou met devan pwennvi lepep. Mon rol se pou konsider bann Lalwa ki bon pou tou dimoun. E parey mon'n deza dir, nou pwennvi personnel i irelevan, me nou bezwen fer desizyon ki enformen, ki edike, ki obzektif e ki bon pou tou sitwayen Seselwa.

Ki mannyer bann krwayan alors i ganny afekte avek sa Lawa. Mon soulev sa pwen akoz bann rankont ki nou'n fer in fortman ganny dominan par serten krwayan. Mr Speaker, pete ou ava demande ki Larelizyon i annan pou fer avek sa Lalwa. Tou lede Legliz prensipal nou pei in pronons zot lo la. En Legliz in dekir omoseksyalite koman en pese egal a tou lezot pese. E en lot in demande ki nou pa ziz bann omoseksyel. Menm Lepap Legliz

Katolik in pronons li lo la an dizan *who are my to judge*.

Kestyon alors se eski mwan koman en krwayan e en eteroseksyel mon personnelman ganny afekte si 2 zonm ouswa 2 fanm ouswa en zonm ek en fanm i fer okenn akt seksyel an prive kot mon pa konnen. Mon drwa koman en eteroseksyel, koman en kretyen, koman en fanm, koman en manman, koman en sitwayen prive pa okenn par ganny afekte swivan lamannman sa Lalwa.

Annefe nou Lalwa i favoriz bann koup eteroseksyel e rekonnet zot relasyon si zot decide fer li legal. Sa privez ki Konstitisyon i donn mwan koman eteroseksyel. Lartik 22, laliberte lekspresyon. Lartik 32, proteksyon bann fanmir. Lartik 23, *right of assembly and association*. Tousala parmi larestan i ganny byen proteze. Mon tou zour kapab asosye mwan avek okenn krwayans relizye ki mon deza annan. Mon pou touzour kapab eksplik mwan plennman. Mon pou touzour kapab ede promouvwar bann bon valer dan sosyete eksetera.

En krwayan i reste en krwayan, i kontinyen pratik son lafwa e i pa pou dan okenn fason ganny afekte par sa Lalwa. Mon'n soulev sa pwen akoz enn de krwayan in santi zot konsernen par sa. Dan sa menm laliny en eteroseksyel i reste eteroseksyel, i swazir son madanm ouswa son msye dapre son swa. Son drwa ki garanti anba Konstitisyon i reste entak. Lalwa adopsyon zanfan osi pa ganny afekte par sa lamannman. Se selman en koup eteroseksyel ki kapab adopte zanfan anba nou Lawa aktyel.

Alors annou regard sa menm kestyon lo pwennvi endividi ki ozordi pe ganny afekte direkteman anba sa Lalwa. Ki se swa en omoseksyel ouswa eteroseksyel ki pratik *anal sex*. A mon'n avi sa endividi li i travay parey nou tou, i pey *tax* parey nou tou. I kontribye anver sosyete parey nou tou, i al etidye, i fer son biznes, i menm al son Legliz parey nou tou. Menm sa nou Lalwa aktyel pa donn li menm proteksyon parey nou tou.

Lartik 27 nou Konstitisyon i koz lo *right to equal protection of the law e i dir every person has a right to equal protection of the law, including the enjoyment of the rights and freedom set out in this chapter without discrimination on any ground except as it's necessary in a democratic society*.

E *Clause 1* i dir, *shall not preload any law, program or activity which has, as it's object the amelioration of the conditions of disadvantage person's or groups*.

Sa kategori dimoun pa pe ganny proteze anba Lalwa akoz zot aksyon i port en lapenn 14 an. Sa Lalwa ki nou pe koz lo la i al antyerman kont Konstitisyon parey Minis in dir bomaten. En dimoun ozordi napa okenn proteksyon si i ganny atake akoz son oriyantasyon seksyel e si i ganny trouve pe komet *anal sex*, menm si i ti pe fer li an prive. Annefe si i raport kord gard akoz sa latak i pa pou kapab defann son lekor akoz sa akt seksyel li menm i en lofans anba nou Lalwa aktyel. Dan en tel sityasyon i pou forseman soufer an silans.

Right to health care, the state recognizes the right of every citizen to protection of health and to the enjoyment of the attainable standard of physical and mental health. I kler ki bann profesyonnel lasante ozordi i ganny bokou difikilte pou tret bann maladi seksyel vi ki pa bokou zonm ki santi zot proteze e konfortab pou koz lo zot loriyantasyon seksyel.

Si nou Lasanble pa desid lo la Mr Speaker, Lakour Konstitisyonnèl pou evantyelman bezwen pronons son lekor lo la. Si nou pa fer li nou pou pe *fail* dan nou devwar pou ofer menm proteksyon tou son sitwayen.

Pwen ki mon oule fer resorti se ki personn pa perdi si nou vot pozitivman an faver sa lamannman. Nou pou pe tou senpleman tir en lenzistis ki egziste ozordi, pa zis kont bann omoseksyel me kont okenn koup ki santi e ki anvi fer sa ki zot anvi fer an prive. A mon avi sa ki

en dimoun i fer dan son prive i son keksoz prive, i pa konsern sosyete. Pou vi ki sa ki zot pe fer pa pe afekte lasosyete. En akt seksyel an prive pa merit dan okenn fason afekte okenn sosyete.

Kestyon ki bokou dimoun in demann mwan se eski mon krwar en tel akt seksyel i moral. Moralite i en pwen sibzektif. Sakenn i annan son pwennvi personnel lo la, zis parey nou kapab demande si adilter i moral. Si mal koz nou prosen i moral. Si mal anmenn nou lavi i moral, si met *tattoo* i moral. I kapab pa moral pou plizyer dimoun e sa i *ok*. Me eski sa bann keksoz in osi ganny redwir a en akt kriminel. Eski akoz adilter pa moral nou merit anvoy tou adilter dan prizon pou 14an. Eski koz mansonz i moral. Non, me eski nou merit port en lapenn 14an prizon. Eski moralite pa osi vedir la tolerans anver dimoun ki diferan avek nou. Eski moralite pa vedir en konportman kot nou pa ziz nou prosen. Me plito sak endividi rode ki manyer nou kapab kontribye pli pozitivman anver sosyete.

Mr Speaker, mon pe pran letan lo sa size akoz bokou dimoun in soulev sa bann pwen sa kestyon moralite.

Sa ki'n sorti kler dan sa deba se ki bokou dimoun i espekte osi ki Gouvernman i zwe rol lezot Lenstitisyon. Par egzanzp. Par egzanzp rol legliz. Kot moralite ouswa krwayans relizye i konsernen. Ouswa rol paran kot ledikasyon zanfan i konsernen. Sesel i en pei sirkiler, sa nou tou nou aksepte. Gouvernman pa mel dan travay legliz e Legliz i lib dan nou pei pou pratik son krwayans e Legliz an retour pa mel dan travay Gouvernman.

Sa ki egziste se en kolaborasyon ant le 2 Lenstitisyon pou fer sir ki nou viv dan en pei ki moralman byen pou tou dimoun e Legliz an retour pa mel dan travay Gouvernman.

Sa ki egziste se en kolaborasyon ant le de Lenstitisyon pou fer sir ki nou viv dan en pei ki moralman byen pou tou dimoun. Legliz i annan en responsabilite anver son krwayans e pa ekstansyon sosyete. Gouvernman i annan en responsabilite anver tou dimoun enkli sosyete.

I enportan ki nou pep i konpran sa tre byen. Si nou dir alors ki 90 pousan nou pei kretyen i pli enportan alors pou ki nou bann kretyen nou zwe en rol pli aktif pou promouvwar moralite dan nou pei dapre nou standar. Me nou napa dwa enpoz nou pratik relizye lo lezot dimoun. Nou dwa i aret la kot pou sa enn lot i komanse e se sa latolerans.

Rol Gouvernman dan en pei se ki ler se ki pou fer sir ki tou son sitwayen san leksepsyon i viv san lafreyer ki akord bann drwa fondamantal sa bann sitwayen san okenn diskriminasyon ki mentenir lord e lapa e batir en sosyete ki toleran ki viv an armoni, ki promouvwar bon valer eksetera.

A mon avi sa Lalwa ki devan nou la i al kont devwar en Gouvernman pou protez tou son sitwayen. Sa pwen ti tap mwan ler en zenn *homme* ti demann mwan en kestyon. Mon anvi konnen si mon pie i kapab protez mwan. Ozordi a mon avi avek en tel Lalwa nou Gouvernman pe *fail* pou protez tou son sitwayen. Pa neserman donn plis drwa ki zot annan me plito protez serten kous kont okenn diskriminasyon.

Mr Speaker, sa i menm diskriminasyon ki bokou dimoun in pas ladan akoz zot kouler lapo. Sa ki nou apel diskriminasyon rasyal. Annou pa oubliye sa i ki ozordi nou , nou dir i en drwa fondamantal en lot zenerasyon avan nou ti krwar i normal. I annan menm ki ti krwar ki Bondye in kre zis dimoun blan e sa ki ti nwar ti sorti dan lanfer e ki zot ti merit vin koman bann soubaltern.

Ozordi nou tou nou aksepte ki sa krwayans pa ti korek e pa ti byen. Sa i menm kalite diskriminasyon ki bann madanm in pas ladan akoz zot *gender*. Annou pa oubliye ki bokou

zenerasyon avan nou ti servi Labib. Fanm ou pou reste anba direksyon ou mari pou mentenir diskriminasyon kont fanm. Ozordi nou tou nou aksepte ki sa pa ti korek e pa ti byen. Sa i menm diskriminasyon ki bokou dimoun in pas ladan akoz serten dezabilite ki zot ti'n ne avek. Bokou kiltir in krwar pou plizyer lannen ki en dezabilite se en pinisyon Bondye ouswa en kreasyon demon e bokou dimoun, sa bann dimoun in ganny touye depi zanfan.

Ozordi an *retrospect* nou realize ki sa pa ti korek e pa ti byen e ki i ti mal. Sa i menm kalite diskriminasyon ki'n arive kont bann zwif. Kont bann kretyen menm akoz zot krwayans relizye. E lo non Larelizyon plizer 1000 zwif in ganny touye atraver lemonn.

Ozordi nou tou nou konnen sa bann zenosid pa ti byen e ki Bondye pa ti pou zanmen dakor pou fer sa. Alors napa okenn diferans, lo sa menm prensip nou pa kapab annan en Lalwa ki ankouraz diskriminasyon kont bann dimoun ki annan en loriyantasyon seksyel ki pa pou nou e pli pir ankor annan en Lalwa ki anvoy zot 14an dan prizon. I pa relevan si nou krwar ki bann omoseksyel i ne koumsa ouswa non. Sa Lalwa pa anpes okenn dimoun ki annan son krwayans relizye krwar ki zot pa'n ne koumsa. Nou kapab kontinyen krwar ladan e nou kapab kontinyen promouvwar nou krwayans parmi sosyete. Sa pa louvraz Gouvernman pou fer li, me se louvraz bann kominote relizye pou fer li. E sanzman sa Lalwa pa pou ankouraz personn pou krwar diferaman.

I pa fer okenn diferans si nou krwar ki Labib ouswa lansennyman bibliik i kont bann omoseksyel. Nou kapab kontinyen krwar dan nou lansennyman bibliik e kontinyen promouvwar nou krwayans. Sa Lalwa pa pou anpes okenn dimoun krwar diferaman. Nou pe viv dan en pei kot dimoun i lib pou pans dan okenn fason ki zot anvoy panse. Pou vi ki sa pa promouvwar laenn, diskriminasyon, eksetera. Se sa ki nou apel demokrasi e diverzans lopinyon. Nou tou nou *entitle* nou lopinyon e personn pa pou kapab anpes nou annan nou krwayans e nou lopinyon. Sa Lalwa pa pou anpes nou kontinyen krwar me sa Lalwa pe dir nou ki akoz nou krwayans i pa normal pou nou anvoy en dimoun 14an prizon.

Mr Speaker, sa Prozedlwa devan nou in osi fer mwan ganny sans pou vwar nou sosyete ki manyer nou viv, an prive e an piblik. E mon felisit bann Legliz e 2 legliz prensipal nou pei. Legliz Anglikan e Katolik pou pran en desizyon responsab anver sa Lalwa. Sa i montre grander *d'esprit* e lespri latolerans ki larelizyon li menm merit montre nou.

Kestyon se ki pou arive si sa Lalwa i pase. Larepons i senp, nou lavi pou kontinyen parey in touzour ete. I annan en group dimoun ki pou nepli ganny *label* koman bann kriminel zis akoz zot preferans seksyel. Nou, nou pa dan pozisyon pou ziz personn. E parey Lepap in dir, *who are my to judge*. Mersi.

MR SPEAKER

Bon, *Minister Right of Reply*.

MINISTER JEAN-PAUL ADAM

Mr Speaker, mon'n ekout atantivman tou bann deba ki'n pase dan sa Lasanble depi bomaten, depi ler mon'n vin prezant sa *Bill* avek bann Manm Onorab. E mon'n swiv zot bann largiman e zot bann kontragirman. An se ki konsern sa Prozedlwa ki devan zot pou dekriminaliz sodomi ouswa *anal sex* ant 2 endividi, ou en msye ek en msye ouswa ant en msye ek en madanm.

Mon krwar pwen enportan ki'n ganny refer sorti dan sa bann deba se ki i annan bokou pwennvi diverzan dan nou pei e menm petet dan sa Lasanble lo sa kestyon. E sakenn i annan son lopinyon baze lo son konsyans, sak sitwayen. Me osi baze lo son rol reprezantatif koman en Manm Lasanble Nasyonal pou son bann *continuance* dan son distrik.

Me Mr Speaker, lapros Gouvernman lo sa *issue* i ganny *derive*, i ganny sorti direkteman dan Konstitisyon nou pei ki nou tou nou ti adopte le 21 Zen, 1993 koman nou Konstitisyon nou trwazyenm repiblik.

Ler Mr Speaker, mon lir *preamble* nou Konstitisyon, enn bann part sa *preamble* i dir koumsa. *Recognizing the inherent dignity and the equal and alienable rights of all members of the human family as a foundation for freedom, justice, welfare, fraternity, peace and unity.* E answit dan *preamble* menm i dir koumsa, *reaffirming that these rights include the rights of the individual to life, liberty and pursuit of happiness. Free from all types of discrimination.*

Answit Mr Speaker, ler mon al lo Lartik 27 nou Konstitisyon ki enn parmi bann Lartik ki o komansman nou dokiman ki gid nou. Lartik 27 i dir koumsa, parey in ganny dir, *every person has the right to equal protection of the Law. Including the enjoyment of the rights and freedom set out in this Charter without discrimination on any ground except as its necessary in a democratic society.*

Prezan Mr Speaker, ler mon regard en pe ki lemonn i dir lo sa kestyon diskriminasyon sodomi. Ler nou get Nasyon Ini dan Lartik 1, deklarasyon dwa imen. *Universal declaration of human rights*, i dir koumsa. *All human beings are born free and equal in dignity and rights.* E swit a sa, *equally entitle to all human right without discrimination including on the grounds of sex, gender, sexual orientation or gender identity.*

E Lalwa enternasyonal lo drwa imen i dir ki nou annan bann lobligasyon koman en pei ki nou bezwen respekte an sa ki konsern bann drwa fondamantal nou bann sitwayen dan nou pei.

Lefe ki sa morso lezislasyon dan *Penal Code* Seksyon 151 A avek C i ankor lo nou bann liv Lalwa i fer ki nou bann obligasyon anba nou Konstitisyon ki nou tou nou ti adopte e ki nou tou nou rekonnèt koman sa dokiman ki gid nou pei. I fer osi ki nou bann lobligasyon enternasyonal anba tou bann Konvansyon ki nou'n sinyen depi byen lontan e ki nou'n ratifye atraver bann Lasanble avan sa enn la depi byen lontan, i fer ki nou an *breach* nou bann obligasyon anba Lalwa enternasyonal e a lavi Gouvernman baze *lo advice take out* ki nou'n gannyen avek *Attorney Zeneral*. Nou menm an *breach* nou Konstitisyon dapre Lartik 27.

In ganny fer resorti ki se demen sa i ganny *challenge* dan Lakour Konstitisyonnèl eski Seksyon 151 A ek C pou stand sa test devan Lakour Konstitisyon el. E se sa ki nou pe anmenn devan sa Lasanble Nasyonal ozordi.

I pa en kestyon eski i moral ouswa i imoral pou bann tel akt ganny fer ant de endividi ki pe *consent* zot fer en tel akt. Sa koman en Leta nou pa antre ladan, sa parye mon ti dir dan mon prezantasyon bomaten i en keksoz ki reste lo nivo moralite, lo nivo relizye e lo nivo konsyans endividyel sak sitwayen dan nou pei. Sa ki Leta pe demande, sa ki Gouvernman pe demande se ki nou legilariz en anomali ki ozordi i an kontinyen fer diskriminasyon kont en group dimoun dan nou pei ki annan en tandans seksyel ki diferan petet avek en group eteroseksyel normal.

Ler mon servi sa mo normal i pa vedir ki mon pe dir ki bann lezot dimoun i anormal. Non, mon pe dir ki la mazorite nou popilasyon i eteroseksyel e nou annan en minorite ki annan en lot

tandans seksyel.

Bomaten in annan en Manm Onorab ki'n dir eski la mazorite i devret diskriminet. Fer diskriminasyon kont en minorite. Larepons i klerman, non Mr Speaker. Nou napa drwa anba nou Konstitisyon e anba tou sa ki gid nou, anba tou sa ki byen fer diskriminasyon kont en group endividi kantmenm zot dan minorite *as long as* ki i napa en lefe negativ lo lasosyete an zeneral.

Ler nou regard bann case ki'n ganny anmennen devan Nasyon Ini, *United Nation's Human Rights Committee*. An 1994 Mr Speaker, zot ti konfirman ki krininalizasyon omoseksyalite i en vyolasyon dwa *privacy* e i en diskriminasyon an term *international covenant on civil and political rights*.

Nou, nou form parti sa gran fanmir ki apel nasyon Ini e nou ratifye bokou bann Konvansyon. E enn bann Konvansyon pli enportan Mr Speaker, se Konvansyon lo Drwa Imen ki tou dimoun i kontan fer referans lo la ler i servi zot *purpose*. Me nou bezwen fer fas. Parey serten manm in fer resorti ozordi. Nou bezwen fer fas avek osi bann sirkonstans kot sa Konvansyon i aplikab me i pa servi *purpose* politik serten dimoun.

Nou Mr Speaker, koman en Gouvernman nou responsabilite i ver proteksyon tou nou sitwayen. San okenn diskriminasyon lo okenn baz e mon krwar ki dan sa lamannman Kod Penal ki mon pe prezante devan zot ozordi nou pe fer egzakteman sa. Nou pe tir sa eleman diskriminatwar pou asire ki tou nou dimoun. Parey in ganny dir, bann dimoun ki'n ganny oriyantasyon seksyel diferan avek bann eteroseksyel. Zot travay dan lasosyete, zot bann dimoun respektab, zot pey zot *tax*. Zot annan menm emosyon, menm *feeling*, zot imen parey nou tou.

E la kestyon se akoz nou devret met zot dan prizon ouswa nou devret annan en Lalwa ki kontinyen dir zot pou al dan prizon si zot annan en tel oriyantasyon.

Mr Speaker, mon konpran serten manm ler zot in dir zot annan serten problemm avek lefe ki zot santi ki sa Lalwa pa'n ganny ase diskite, sa Prozedlwa pa'n ganny ase diskite, i pa'n ganny ase *debate*.

Mon ti a kontan *remind* Lasanble Nasyonal ki i pa fer premye fwa ki en tel propozisyon i vin la dan sa Lasanble. Petet a sa moman la nou ti santi poudir letan pa ti propis, pa ti apropiye pou nou anmenn en tel lezislasyon a son finisyon. E i pa ti al delavan.

Me ozordi nou viv dan en monn modern, nou viv dan en sosyete demokratik e lib. Nou viv dan en landrwa dan nou pei, dan en lanvironnman kot tou dimoun i annan son drwa ki ganny respekte. E nou pa kapab Mr Speaker, kontinyen annan bann Lalwa ki kriminaliz en aksyon seksyel ki al kont lespri *preamble* nou Konstitisyon e ki al kont Lartik 27 nou Konstitisyon.

Si nou, nou pa fer li bann group LGBTI i kapab fer an anmenn sa devan Lakour Konstitisyon el e teste Seksyon 151 A ek C an term son Konstitisyonnalite. E mon pa kapab koz lo non Lakour Konstitisyonnel natirelman. Me dan nou lopinyon Mr Speaker, lopinyon legal nou *Attorney Zeneral* i pa pou *stand* sa *test*.

Alor Mr Speaker, mon ti a kontan dir ki Gouvernman an metan sa propozisyon devan Lasanble Nasyonal pa pe neserman pronons son lekor lo moralite ou imoralite sa tel tandans seksyel. Sa ki Gouvernman pe fer, se pe fer son devwar koman en Gouvernman anba nou Konstitisyon pou asire ki nenport ki dimoun pa ganny diskriminen kont akoz i annan en tel tandans seksyel.

E mon fer zot rapel ki sa i pa enkli zis imsyek imsyek me osi enkli imsyek ek madanm. E mon krwar ozordi nou bezwen onnet avek nou lekor e dir ki dan lasosyete ozordi nou'n evolye. Nou nepli koman 10an pase, nou nepli koman 15an pase. Nou vwar bokou nouvo keksoz ki nou demokrasi pe anmenn toulezour. In ganny dir an sa Lasanble bomaten.

I annan bokou lamannman Konstitisyonel ki'n pase. E sertenman Mr Speaker, pou terminen mon pa vwar akoz nou bezwen al lo en *referendum* parey serten dimoun in demande pou fer lo en keksoz ki kler dan nou Konstitisyon. Depi son *preamble* depi son Lartik 27 nou Konstitisyon i kler.

Eski nou pe demande alors par sanz *peamble* ek Lartik 27 nou Konstitisyon. Eski sa ki nou pe demande ler nou pe dir annou al dan *referendum*. Akoz efektivman se sa. Si nou pe dir gard 151 A ek C. Nou pe dir be nou bezwen *go back to* nou *Constitution* e revwar e sanze. Akoz dan Konstitisyon nou bezwen al fer diskriminasyon aprezan.

Mr Speaker, avek sa bann mo *wrapping up* mon ti a kontan remersye tou manm pou sa deba tre ris, tre enportan ki'n reflekte bokou bann pwennvi ki lasosyete in eksprimen e mon ti a kontan remersi zot pou zot konprenezon e mon ti a demann zot ankor enn fwa pou siport sa Prozedlwa. Mersi.

MR SPEAKER

Bon in ariv ler pou nou pran en vot lo merit e prensip sa *Bill*. Tou bann ki an faver. Okenn ki kont.

Ou'n kapab kont bann ki an faver. Konte. *Ok*. Mon a ganny mwan en *Formal Second Reading*.

DEPUTY CLERK

A Bill of an Act to amend the Penal Code Cap 158.

MR SPEAKER

Committee stage.

HON MARIE-ANTOINETTE ROSE

Mr Speaker mon *move* ki nou sot *Committee Stage*.

MR SPEAKER

Okenn ki segonn sa.

HON CHARLES DECOMMARMOND

Segonde Mr Speaker.

MR SPEAKER

Ok, nou ava pran en vot lo la.

Ok, mon a ganny mwan en *Motion for Third Reading*.

HON MARIE-ANTOINETTE ROSE

Mr Speaker, mon *move* ki nou lir sa *Bill* en trwazyenm fwa. Mersi.

HON CHARLES DECOMMARMOND

Mon segonn sa Mosyon.

MR SPEAKER

Ou segonde. Pran en vot final lo la. Tou bann ki an faver. Kapab kit lanmen en pe o pou nou kapab konte.

Ok, bon 14 an faver. Okenn ki kont. Bon personn ki kont. Larestan mon prezimen *abstain*. 14 *abstain*. Gran mersi pa 14 kont. Sansan mon ki ti pou bezwen pran desizyon.

Ok, *Bill* in pase e nou ava remersye Minis e eskiz li parmi nou.

Nou ankore annan en Mosyon lo nou program. So akoz i pe al ganny *Chair* par Deputy Speaker, nou pou *adjourned* pou 3 minit e nou a rezwenn 14:45.

(BREAK)

MR DEPUTY SPEAKER

Bon mon a dir bonn apre midi tou bann Manm e tou sa ki pe ekout nou. Nou kontinyen

avek nou *Order Paper* e nou annan Mosyon table par Onorab Marie-Antoinette Rose. *Leader* Zafer Gouvernman. E mon envit Onorab Rose pou prezant son Mosyon.

HON MARIE-ANTOINETTE ROSE

Mersi Mr Deputy Speaker. Mr Deputy Speaker, sa Mosyon ki devan nou i plito en Konvansyon kot nou pe demann nou Lasanble pou aprouv *The African Charter on Democracy, Elections and Governance*.

Sa Konvansyon ki devan nou, sa *Charter* si ou le. I pou tou bann manm ki form parti *the African Union* e parey ou konn tre byen Sesel i pa zis en manm *African Union* me i en manm tre aktiv kot nou osi annan en *permanent representative at the AU in Addis Ababa*.

Sa Konvansyon ki devan nou alors pe fer, pe etabli en fason fer lo nivo Lafrik an sa ki konsern *democracy elections and governance*. Nou, nou konnen, i annan bokou Manm isi ki'n deza al obzerv eleksyon a note ki mon okouran ki menm *Leader* Lopozisyon in deza al obzerv eleksyon *on the Continent*.

Nou konnen ki i annan pa mal diverzans diferans dan la fason ki eleksyon i ganny fer, i ganny kondwir dan diferan pei Lafrik. Par egzanp ler nou get lafason ki nou, nou fer eleksyon Sesel e ler ou al obzerv eleksyon dan en lot pei ou vwar en gran diferans. Lafason kot nou isi Sesel nou pran swen, nou pran ka pou fer sir ki tou dimoun i ganny sans egzers son dwa vote. Me pa tou pei lo nou Kontinan ki parey e sa Konvansyon ki devan nou si ou i etabli bann prensip. I pa la pou dir okenn pei ki manyer i pou annan son demokrasi. Ki manyer i pou diriz son demokrasi akoz sa Konvansyon i respekte souvrennte en pei.

Me parey nou tou nou konnen demokrasi son prensip i labaz, i parey. So i annan detrwa prensip ki mon pou lir taler ki ganny etabli dan sa Konvansyon. Dan sa *chart* si oule.

I osi annan bann prensip lo eleksyon, ki manyer eleksyon i ganny fer. Apre bann prensip lo *governance*, par egzanp *transparency*. Par egzanp *access to information*. Par egzanp *respe for human rights*, nou fek diskite *the issue of human rights* isi dan nou Lasanble lo en Lalwa tre istorik ki'n pase. Lo bann prensip bann valer iniversel ki bann pei i merit annan.

Par egzanp Mr Deputy, nou enn bann pwen enportan se ki tou bann pei i bezwen fer sir *their promote best practices in the management of election for purposes of political stability and good governance*. Eleksyon pa zis ganny fer zis pour vi i annan alternans politik, me eleksyon i bezwen ganny fer pou fer sir ki dimoun i ganny drwa vote me ki pei politikman i reste stab. E nou, nou konnen en kantite pei dan nou rezyon lo nou Kontinan ki sak fwa in annan en eleksyon in annan en stabilite politik, in annan pert lavi. In annan pert materyel, in annan destabilizasyon pei, in annan pei kot in annan retar. E *chapter 2* bann *objectives* sa *Charter* ki devan nou i met byen, i kler tors si ou le lo *political stability and good governance*.

I osi annan par egzanp, *to promote the holding of regular, free and fair elections to institutionalize legitimate authority of representative Government as well as democratic change of Governments*.

Mr Deputy, sa i tre enportan pou nou akoz nou'n annan en eleksyon resaman isi Sesel kot ou annan en *legitimate elective Government*, me i annan *mechanism in place* dan nou pei ozordi. Kot si en dimoun i santi son pwennvi, *no matter how* nou difere avek li.

Me li i krwar ki li ki tin merit ganny eleksyon, i annan en *avenue* pou li al devan al dir e al reklanm sa ki i krwar i merit gannyen. E zisteman la nou pe koz lo lopoziyon ki an deor Lasanble, koz zot in met en *case* Ankour e kot zot in ganny *the right* pou ganny en *hearing* e dan nou sistenm gouvannans nou pei, i pa anpes okenn dimoun. Enn, partisip dan en eleksyon e dezyenm, si li i krwar li ki devret ganny elekte, al reklanm sa ki i krwar i merit annan. E zisteman sa Lartik i koz lo la.

Now, chapter 3 in the Charter i koz lo tou bann prensip bon gouvannans. Tou bann prensip, par egzanp lo prensip *separation of powers* ki egziste ozordi dan nou pei kot le 3 brans Gouvannman, sakenn i annan so rol egzakt e kler e byen definir ki li i annan.

Holding of regular and transparent and fair elections. Nou konnen par egzanp ki Sesel tou le 5an i bezwen annan en eleksyon. E nou'n menm al pli lwen ki sa isi dan nou Lasanble, nou'n dir i bezwen annan, en dimoun pa kapab debout pou plis ki 2 term. So nou deza annan bokou lamannman, bokou sanzman ki nou nou'n fer isi dan nou Lasanble ki al dan sa direksyon.

I annan lezot Lartik ki koz lo *citizen enjoying fundamental freedom and human rights. Taking into account the universality, interdependence and indivisibility.* Savedir nou'n ganny tou sitwayen a egal e tou sitwayen koman en sitwayen me pa koman en group omozenn.

I annan ki koz lo *protection, guarantee the rights of woman, ethnic minorities, migrants, people with disabilities. Refugees and displace person and other marginalize and vulnerable social groups.* Savedir, ou konnen enn ler bann desizyon ki nou fer, ki nou pran koman en Lasanble i al zisteman dan sa prensip proteksyon bann group minorite, bann group vilnerab e bann group ki souvandfwa napa en lavwa akoz en mazorite ki koze e kantite fwa nou tann mazorite me nou bezwen sansib a lavwa bann minorite.

Me sa ki mwan mon kontan dan sa *Charter* i koz osi lo bann *fundamentals to developments*, bann keksoz ki enportan pou devlopman. *Political stability*, i koz lo *sustainable development*, i koz lo *human security*. So i pa zis koz lo sa ki bann pei i bezwen fer pou annan *democracy*, pou annan *elections* ki pou annan *governance*. Me i bezwen dir ou ki ou annan en devwar koman en pei pou protez ou pep. Pou protez ou pep kont lavenir. Savedir *sustainable development*, pou fer sir ki ler ou annan devlopman i devlopman ki soutenab pou zenerasyon, zenerasyon. E nou, nou konnen par egzanp nou'n ratifye *the Paris agreement* pa bokou letan pase e Sesel i en sanpyon dan devlopman soutenab.

Sesel ozordi pe fer tou pa e pe pran tou mezir posibil pou annan devlopman soutenab. Me Sesel in fer sir ki nou annan *human security* ki *unfortunately it's still a challenge on the continent* Mr Deputy. *Human security* e sak fwa nou, nou santi kot i annan *an issue of security in the region*, Sesel in step in.

Nou ti annan enstabilite Madagascar, Sesel in anter, in donne n koudmen pou sir ki in annan stabilite. Akoz enstabilite Madagascar i anmenn enstabilite dan larezyon e i pa bon pou Sesel. Nou ti annan enstabilite an sa ki konsern *piracy* e Sesel in antre, nou'n pran bann desizyon brav ki lezot pei dan larezyon pa ti oule pran. Ki lezot *political party's* pa ti oule pran a sa lepok mon ti dan Lasanble. Me nou, nou ti pran desizyon brav pou fer sir ki nou annan stabilite in Somalia e ozordi sa problem i nepli en problem. E sa se akoz pozisyon avangard e pozisyon Sesel pou fer sir ki nou toultan devan e nou toultan pe *lead a cause* Mr Deputy.

State parties, par egzanp *Article 10* i dir ou *State Parties shall entrench the principle of the supremacy of the Constitution in the political organization of the State.* Minis taler fek koz lo lenportans annan en Konstitisyon e nou osi konnen ki nou pe pas dan en peryod kot i annan

bokou refleksyon ki pe ganny fer lo nou prop Konstitisyon. In ler parey nou bann per e mer fondater ti egzize, in ler pou nou revwar nou Konstitisyon e nou prevwar li aköz nou koman en epi ki souvren. Nou anvi revwar li, nou'n eksprimen ki nou anvi revwar li. Me Lartik 10 osi i dir ki Konstitisyon Lalwa siprenm en pei i bezwen a tou pri ganny respekte.

Mr Deputy, *Chapter 5* i en *Chapter* tre enteresan aköz i koz lo *an a culture of democracy and peace*. Ok, nou toultan tann bann gran, gran pei oubyen bann gran, gran dimoun ki annan en kantite lavwa, bann *opinion leaders* nou aple sa, koz lo *democracy*. *A culture of democracy*. Annan *regular elections*, annan bann prensip kot dimoun i santi i ganny byen reprezante. Kot dimoun i santi i ganny akse avek lenformasyon, kot dimoun i santi i kapab pas son pwennvi e son pwennvi i ganny ekoute, i ganny konsidere. Kot dimoun i santi i ganny proteze anba Lalwa, kot dimoun i santi i annan bann *avenues for remedy*. Bann *avenues* pou li al rekla nm en drwa. Kot dimoun i santi Lakour i pare pou ekout li.

Me bokou fwa ler ou tann koz *democracy* ou pa tann koz *peace*. E *chapter 5* i fer sir ki *when you talk about democracy you have to talk about peace*. *The absent of peace in a country souvandfwa its war*. En kantite pei Lafrik *it's civil war*, me en kantite fwa se *arnaqué*. Se en pei kot napa *rule of law*, kot napa Lalwa etabli, kot napa dimoun ki pe respekte Lalwa e kot i annan si ou le en santiman kot dimoun i krwar zot kapab fer sa ki zot anvi *on the name of democracy*. Dimoun i dir ou, mon al dan en pei, en kantite fwa ou tann menm nou prop Seselwa i dir. Be i bezwen annan demokrasi Sesel oubyen en pei demokratik.

But what is democracy without peace. Eski *democracy* i vedir ou sot dan semen, ou dir sa ki ou anvi lo nenport ki. Eski *democracy* i vedir ou pil lo ou prosen. Eski *democracy* i vedir mon napa respe pou bann *minority groups*. Eski *democracy* i vedir mon fer sa ki mon anvi e mon pa ekout gard, mon kas Lalwa. *Is this democracy*.

Mon krwar AU in pran en gran responsabilite pou fer sir ki *when we talk about democracy we talk about peace*.

Mr Deputy, *millions have lost lives because of the inability for a country to have peace*, tou have a *peaceful process*. *To hold peaceful elections*. So mon krwar *chapter 5* i tre, tre enportan.

Chapter 6 i koz lo bann Lenstitisyon demokratik e *how do we as member states* ranforsi bann Lenstitisyon demokratik, bann Lenstitisyon otononm. Bann Lenstitisyon ki egziste pou kree sa *checks and balance* dan en pei e pou fer sir ki enn pa mont lo lipye kanmarad oubyen napa *dominant structure*. Napa en striktir ki domin larestan. Alors *chapter 6* i koz lo la e *obviously chapter 7* i koz lo *democratic elections*.

Mr Deputy, ler mwan mon'n lir sa *Charter*, i annan zis en keksoz ki mon krwar *we should propose an amendment*. Nou konnen bann *Charter* e nou konnen ki ler ou koz lo en Konvansyon enternasyonal *the honest* pou egzers, *the honest* pou met an viger e pou fer viv sa konvansyon se *is the State*. *It's not even the Government, it is the State* ok. E i oblize met an viger en Konvansyon. Me se Gouvernman elekte ki annan responsabilite pou met an viger en Konvansyon zis parey *the Charter on human rights* ki nou, nou bezwen pas Lalwa e fer sir ki nou annan bann Polisi ki aderan avek sa bann prensip sa Konvansyon.

Me i annan bokou diskisyon lo nivo mondyal ozordi ki osi pe demande ki bann parti prenan *in a state* i osi i bezwen responsab. Ler mon dir bann parti prenan *in the state, it is not just about Government any more*. *It is about a civil society* ki bezwen pran son responsabilite. Ler mon dir *Government i mean the executive*. Me *civil society* i zwen en gran rol pandan eleksyon an sa ki konsern *transparency*. An sa ki konsern

democracy. I annan en gran rol pou edik nou pep. Me nou pa vwar gran mansyon dan sa Charter an sa ki konsern par egzanp civil society. Nou pa vwar gran mansyon an sa ki konsern opposition parties.

Elections are not held in the absence of political parties, there are held zisteman an rezilta kontribisyon aktiv political parties. Me a mon avi mon krwar nou bezwen kontinyen pouse e mon konnen dan Lasanble nou annan en kantite manm ki Pan-African Parliament. Pan-African Parliament is the parliamentary wing ki egziste zisteman pou hold the body to account. Pou dir look, sa Charter i devret al plis, i devret al pli lwen pou fer sir ki political parties are hold, are held accountable.

Nou konnen Rwanda ki ti arive avek en mesaz *of violence spread by political parties*. Nou konnen how a message ki dir detri ou prosen oubyen pa respe Lenstitisyon i kapab al *against Chapter 5, the principle of democracy and peace*. Sa Charter i pe pres *peace*. I pe pres *political stability*, me i pa pe met responsabilite lo tou dimoun pou fer sir ki i nou annan *peace* e ki nou annan *political stability*. E mwan mon ti a demann avek Gouvernman pou vreman pose devan, *in front of the African Union* pou fer sir ki *whiles* nou krwar dan tou sa bann prensip e annefe Sesel pe vreman pratik en kantite sa bann prensip, nou osi krwar ki in ler pou dimoun dan sosyete, dimoun ki aspire diriz nou pei. Bann Lorganizasyon ki annan en lavwa parey mon'n dir, bann *opinion leaders*, bann landrwa ki enfliyans pwennvi lezot dimoun. Bann Lenstitisyon i bezwen osi pran responsabilite Mr Deputy, e se sa mon kontribisyon anver sa Charter.

Apart sa mon pou demann bann Manm pou siporte. I bann bon prensip, i bann gran prensip. Me a mon avi personnel ti'n ler *for the African Union as a body, for us Africans* pou annan en prononsyasyon pou li pronons son lekor *on democracy elections and governance*.

Avek sa mon a remersi ou Mr Deputy.

MR DEPUTY SPEAKER

Bon Mosyon in ganny prezante, okenn Manm ki oule segonn sa Mosyon. Onorab Valmont.

HON SYLVIANNE VALMONT

Mersi Mr Deputy Speaker.

Bonn apre midi tou dimoun. Mr Deputy Speaker, mon annan plezir mon osi pou aport mon sipor lo sa Mosyon e segonn sa Mosyon e dir de parol lo la si ou permet mwan.

MR DEPUTY SPEAKER

Proceed.

HON SYLVIANNE VALMONT

Mersi.

Mr Deputy Speaker, mon pa pou koz bokou lo sa Mosyon demokrasi, eleksyon e gouvrenans e nou konnen parey Sesel menm koman en pti pei i touzour *keep abreast* avek bann si oule bann prensip enternasyonal i kolabore dan diferan fason pou fer sir ki li osi i reste azour avek bann keksoz ki pe pase dan lemonn.

E koman en Manm *African Union* Sesel i vwar li osi dan sa rezyon si ou le Lafrik *part and parcel of* bann keksoz ki pe pase lo kontinan. E ozordi si nou pe koz lo sa *Charter* se avek plezir mon krwar ki nou pou anmenn nou sipor lo la e pou mwan donn si ou le mon pwennvi mon ti a kontan dir enn de pti keksoz an zeneral avan ler mon al direkteman lo sa lobzektif e serten Sapit sa *Charter*.

Mr Deputy Speaker, an 1991 kan nou pei ti komans fer sanzman pou anmenn plis demokrasi dan nou pei avek en Konstitisyon ki pou Sesel koman en pei ki souveren ti ankor en gran pa istorik pou nou trwazyenm repiblik. Lemonn antye ozordi i konn Sesel pou son bann akonplisman. Malgre ki pa tou ki pase dan lemonn ki anna en lenpak direk lo nou, lo nou sosyete e nou devlopman koman en pti ki depan bokou lo lezot pou diferan rezon. I toultan neserer ki nou anmenn nou sipor e korperasyon lo bann size enportan dan konteks rezyonal e global.

Mr Deputy Speaker, sa *African Charter* lo *democracy*, eleksyon e gouvrenans i vin dan nou Lasanble a en moman stratezikman enportan pou nou Lasanble, non selman pou koz lo son lenportans li menm me osi pou montre e aport nou sipor pou Linyon Afriken koman en manm responsab e aktiv pandan en moman ki nou pei pe osi prepar pou en lot eleksyon lezislatif.

Mr Deputy Speaker, kan nou ratifye en tel dokiman ou *Charter* nou pe demontre ki koman en manm *AU* nou pe reste a lekout lo bann prensip anliny e gidans ki sa Lenstitisyon pe propoze me an plis ki sa azir an konformite avek son bann lobzektif.

An menm tan nou pe donn garanti nou langazman e nou siport total pou sa *Charter* koman en zouti enportan pou bann pei manm linyon afriken.

Mr Deputy Speaker, koman en Gouvernman responsab, ler nou siny bann trete parey i montre matirite e senserite pou promouvwar la demokrasi e bon Gouvernans parey in mete dan manifesto Prezidan Michel.

Mr Deputy Speaker, kan nou ratifye en tel dokiman ou *Charter* nou demontre ki an menm tan *African Union* nou pe. *Sorry* Mr Deputy, monn koup en pe mon prezantasyon prezan mon pe fer fot dan sot, sot isi.

Mr Deputy, sa *Charter* i annan dan son dezyenm Sapit Lartik 2-13 gran lobzektif fondamantal e son dezyenm ki osi ankouraz bann *state parties* pou promot, adere e respekte Lalwa siprenm sak pei. Mon *quote* '*Promote and enhance adherence to the principle of the rule of law premised upon the respect for, and the supremacy of, the Constitution and constitutional order in the political arrangements of the State Parties*'. Nou pei in fer en progre san dout dan sa domenn anliny avek bann prensip demokratik etabli par nou Konstitisyon .

Mr Deputy Speaker, nou osi rekonnèt ki Sesel pa bokou letan pase in fer revizyon lo nou Konstitisyon kot bokou propozisyon in ganny met devan e serten in fini ganny enplimante. Sa pou fer sir ki Sesel son bann Lalwa i reste relevan. Legzanp demokrasi in klerman ganny demontre par egzanp dan nou Lasanble ozordi bomaten san ki nou repet sa ki'n pase.

Mr Deputy Speaker, lobzektif limero 3 sa *Charter* i lir *comme swivan e mon quote 'promote holding of regular free and fair elections. To institutionalize legitimate authority of representative Government as well as democratic change of Governments.'*

I kler ki nou pei pe fer bokou e pe kontinyen met bann mekanizm nesese an plas pou ki bann tel lobzektif i ganny akonplir dan fason pli efektiv ki posib. Savedir ki nou pei Sesel pe deza promot e respekte sa lobzektif, me i osi evidan ki sa *Charter* i ava koman en gid dan sa konteks.

Mr Deputy Speaker, en lot faktor enportan ki nou kapab fer referans avek ankor dan konteks sa lobzektif se lamannman dan nou konstitisyon ki ti ganny fer sa lannen. Kot vomye par egzanp Prezidan i fer 3 term dan lofis in koup pou vin 2 term. Sa i demontre ankor bann pratik e demokrasi avanse e kot Sesel i kontinyen dan son zefor pou promot bon gouvrenans.

Mr Deputy Speaker, Sapit 9 sa *Charter* i koz lo *political economic and social governance*. E Lartik 27 i met lanfaz lo 10 pwen pertinan ki mon kapab fyerman dir ki nou pei pe fer bokou dan sa bann domenn ki pe ganny mansyonnen. Bokou plis bann pli gran pei lo kontinan Lafrik e men lo lezot kontinan ankor. Sesel pe fer pli bokou ki en bann pei ki pa nesese man mon mansyonnen dan sa konteks.

Avek ou permisyon Mr Deputy Speaker, mon ti a kontan fer referans avek 3 parmi sa 10 ki'n liste dan sa *Charter*. Premyerman nimer 3. *Undertaking regularly forms of the legal and justice system*. I evidan ki deplizanpli sa domenn i vin tre dinamik. Petet akoz en madanm ki Sef Ziz pour le moman, nou pa konnen. Me nou pe vwar bann sanzman dan bann Lalwa e Polisi e bann mekanizm enstitisyonel ki pe ganny fer pou asire sa sistenm i evolye e modernize konparab avek lepase.

Dezyenman Mr Deputy Speaker, se pwen 5, *improving efficiency and effectiveness of the public services and combating corruption*. Nou konnen i bann prensip fondamantal ki sa *Charter* pe koz lo la. Menm san sa *Charter* nou konnen ki Sesel pe fer tou sa ki posib pou asire ki i anmenn amelyorasyon pertinan dan sa domenn pou plis efikasite e menm met bann mekanizm an plas kot i konsern koripsyon.

Nou'n tann koz bokou lo sa size resaman, me nou, nou konnen sa ki Sesel pe fer koman en pti pei i pe anmenn son devlopman pli devan e nou pe azour avek bann prensip bann *Charter* ou bann konvansyon ki Sesel i sinyen.

An plis ki sa, isi dan sa Lasanble Mr Deputy Speaker, bokou in ganny dir par egzanp dan le pase, lannen pase Mosyon menm in ganny anmenn pou ki nou koz lo par egzanp lefikasite kot i konsern *public service*. En pwen for ki'n ganny sorti dan sa ekstre sa *Charter*.

En lot pwen ki mon trwazyenm e final se pwen 10. Kot i koz lo *Preventing the spread and combating the impact of diseases such as*

Malaria, Tuberculosis, HIV/AIDS, Ebola fever, and Avian Flu etc...

Nou konnen Mr Deputy Speaker, malgre serten defi nou pei pe fer bokou zefor a tou nivo e an menm tan met bann resours nesese pou adres lenpak sa bann lepidemi. Mr Deputy Speaker, i evidan dapre sa *Charter* kan nou travay ansanm avek bann Lorganizasyon Rezyonal ou Enternasyonal nou benefisye par bann lide, bann ekspertiz ou resours pou nou kontinyelman revwar nou Polisi.

Dan ka nou pei, par fwa nou vwar Sesel pe menm pran *leadership* lo bann size dan larezyon ou menm lo nivo enternasyonal kot i konsern bann desizyon pertinan ki nou pei

i bezwen pran. E Mr Deputy Speaker, pou konklir mon pou kapab dir ki legzistans sa *Charter* depi 2007 in en zouti enportan pou plizyer pei lo Kontinan Lafrik pou zot reste relevan e pran bann desizyon enportan pou benefis zot pep. Kan nou koman Lasanble isi nou aprouv sa Mosyon lo sa *Charter* nou pe demontre nou langazman e nou komitman. Avek sa de pti mo Mr Deputy Speaker, mon pou anmenn mon sipor pou sa *Charter*.

Mersi bokou.

MR DEPUTY SPEAKER

-

Onorab Souris.

HON MIRENA SOURIS

Mersi Mr Deputy.

Mr Deputy, la demokrasi i pa zis lafason lib e zis ki en pep i swazir son Gouvernman. La demokrasi i osi e sirtou sa sistenm ki en pei i met an plas pou asire ki sa Gouvernman ki'n ganny elekte i efektivman met an plas bann Polisi ki reponn a bezwen e lekspektasyon sa pep ki'n elekte li. Se sa definisyon e persepsyon la demokrasi ki ganny mete dan sa *Chart African* lo demokrasi, eleksyon e Gouvernans ki'n ariv devan nou Lasanble ozordi.

Koman en pli pti pei e en manm dan Linyon Afriken, Sesel i annan li en devwar pou fer son kontribisyon dan lavansman la demokrasi e bon gouvernans lo nou Kontinan e dan lemonn atraver ladezyon anver bann prensip ki trouve dan sa *Chart*.

Sa *Chart African* lo demokrasi eleksyon e gouvernans i ariv devan nou Lasanble apepre 1an, 1an ki nou pti pei Sesel ti anmenn sa Prozedlwa lo *Election Amendment Bill, 2014*.

Mr Deputy, lamannman dan sa Prozedlwa lo eleksyon ti nesaser pou ki nou met nou lakaz annord an preparasyon pou ratifye sa *Chart*. Sa i demontre ki Sesel koman en pti pei i siport e met bokou lanfaz lo la demokrasi eleksyon ek bon Gouvernans.

Mr Deputy, isi Sesel partikilyerman dan nou Lasanble i annan 5 manm ki reprezant lo parlman *Pan-Afriken*. E koman en manm ki'n partisip dan *Pan-African Parliament*, mon santi tre fyer pou delivre lo sa *Chart* ki devan nou Lasanble. Sesel ozordi in pare pou ratifye sa hart akoz nou pei in fini enplimant laplipar sa bann prensip atraver en prosesis domestikasyon sa bann provizyon dan sa *Chart*.

An dot mo, nou lakaz i deza annord. E par egzanp sa *Chart* pe koz lo separasyon pouvwar, me nou isi Sesel sa pe deza egziste e nou annan nou 3 lebra. Zidisyer, egzekitif e lezislatif parey loter Mosyon in fer en mansyon.

Mr Deputy, bokou pe dir ki Sesel napa la demokrasi. Me tou resaman Sekreter Zeneral Nasyon Ini, Msye Ban Ki-moon dan son ladres isi dan sa Lasanble Nasyonal ti komann Sese e Lasanble Nasyonal pou sa bon rikord lo demokrasi ki'n ganny demontre atraver rediksyon term Prezidansyel pou sorti en maksimonm 2 term olye 3 term.

Mr Deputy, sa *Chart* Afriken lo demokrasi eleksyon e gouvènanans ti ganny adopte par bann manm pei linyon Afriken an 2007 an Ethiopie avek bi pou ankouraz pli bon gouvènanans lo kontinan Lafrik. Mr Deputy, bokou pei in servi sa *Chart* koman en gid dan diferan tranzisyon, tel parey Mauritania pou en legzanp pou servi sa bann prensip pou negosye e retourn lord Konstitisyonnel apre en koudeta an 2008. Sa i demontre ki *powerful* sa *Chart* i annan dan sa konteks ki nou pe konsider lenportans sa *Chart*. E nou napa okenn problem pou ratifye li.

Mr Deputy, malgre sa *Chart* ti ganny kree an 2007 e ti selman antre an for an 2012 apre ki 15 pei manm ti ratifye e ozordi Sesel pou tonm parmi sa venteen tyenm pei pou ratifye sa *Chart*. Par kont Mr Deputy, i annan 39 pei ki'n sinyen me zis 20 ki'n deza ratifye.

Mr Deputy, lobzektif sa *Chart* se pou etabli valer norm standar linyon afriken e son bann manm leta lo demokrasi eleksyon e gouvènanans. I osi pou promouvwar laderans pou bann prensip demokratik *rule of law* e drwa imen. Pou rezet sanzman en konstitisyonnel dan Gouvènanman. Pou ankouraz e mentenir en kiltir demokrasi e lape dan bann pei manm. Pou organiz regilyerman transparans dan *free and fair* proses eleksyon.

Sa *Chart* lo demokrasi eleksyon e gouvènanans ki devan nou Lasanble pou permet la demokrasi Seselwa evolye ver en faz pli avanse pou garanti lepep Seselwa pou kontinyen progres.

Mr Deputy, nou pei Sesel pe kontinyen devlope e nou demokrasi i osi pe evolye. E sa i fer ki nou Prezidan ti demann Komisyon Eleksyon pou propoz bann reform elektoral avek Gouvènanman. E dan sa konteks Komisyon Eleksyon ti decide fer legzersis vin pli demokratik.

Mr Deputy, ki nou ti vwar se ki Komisyoner Eleksyon ti fer son prop kontribisyon e osi rod led *expert* aletranze. Sanmenm s aki nou apel la demokrasi e dan sa konteks ki nou krwar lenportans sa *Chart*.

Mr Deputy, napa en pli bon moman pou nou isi Sesel ratifye sa *Chart*, la ki nou pe byento antre dan en eleksyon parlamanter. Avek sa de pti mo Mr Deputy, mon pou siport sa Mosyon.

Mersi.

MR DEPUTY SPEAKER

Bon *Right of Reply*, Onorab Rose.

HON MARIE-ANTOINETTE ROSE

Mr Deputy, mon ti a kontan remerisi tou bann manm ki'n pran laparol e a note ki nou annan plizyer manm isi ki manm *Pan-African Parliament* e ki pe siport sa *Charter* ki devan nou.

Me parey tou lede manm in fer resorti, i annan en kantite keksoz ki deza Sesel pe deza fer an sa ki konsern bann prensip sa *Charter*. Byensir i annan ankor pou nou kontinyelman fer, me nou *stamp of approval on the Charter* i donn en ledikasyon ki nou *committed towards good governance, democracy and organizing free and fair election*. E nou swe se ki Sesel i vin en legzanp pou larestan kontinan.

Avek sa Mr Deputy, mon remersye tou bann manm e osi pou zot sipor.

MR DEPUTY SPEAKER

In ariv ler pou pran en vot lo sa Mosyon. Tou manm ki an faver lev lanmen. Inanim. Mosyon in ganny aprouve.

E nou'n fini nou travay pou ozordi e Lasanble i ava *adjourn* e nou a re zwen Mardi le 24, 9er bomaten.

ADJOURNED.